

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Horæ Noctis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

me deferite in his summis angustiis meis, in hac ultimâ necessitate, à quâ mihi tota pender *ÆTERNITAS*. Momentum illud jam imminet, in quo salus mea omnis, aut perenne sit exitum. Ah! juvate, & ante regem regum pro me supplices procumbite, & meum mihi oblecto conciliate judicem. Sententiam ego nunc expecto supremam; vos impetrate, ut ea mitis sit & ad vitam. Mortem, quam ego meritus fuisset, æternam, per vestras preces meritaue liceat deprecari. Subvenite Sancti Angeli Dei, subvenite, succurrite, jam jam aderit judex, Christus JESUS. Miserere, ô JESU, miserere: per omnes Sanctos Angelos tuos te rogo, JESU MISERERE.

HORA XII.

Disce MORI: id te doceat improvisa mortis irruptio.

MEMENTO, homo nihilum, uti fures in domum illam nunciare non solent, quam horâ noctis duodecimâ, aut primâ, aut secundâ effringere vel suffodere statuerunt; sic nec mortis mos est, certis nunciis præmonere, se tali die aut horâ venturam. Ubique mors est, & semper in propinquo. Vigilate itaque, ô mortales, omni die, omni hora. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Jacob moriturus, collegit pedes suos super lectulum, & mortuus est. Animum tuum, ô homo, tuum spiritum tu collige. Ibis brevi, ibis in domum *ÆTERNITATIS*. Punctum est quod vivimus, & adhuc puncto minus. Vita, quam expectamus, verè diuturna, æterna est. Memento mori.

Disce VIVERE: id te doceat lex Familiaritatis cum Deo.

Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Non metuenda est hic familiaritas nimia, quo quis Deo familiarior erit, hoc erit & Deireverentior. Amicos facit animorum conjunctio, & consiliorum communio. Amicus Deo nemo fit, nisi purgatissimis moribus. Hic ego, mi homo, summe oro, tracta causam tuam omnem cum tuorum amicorum optimo, cum Deo tuo. Bene tibi est? de hoc successu Deum consule. Malè tibi est? de hoc ipso nil sine Deo tuo statue, omnia cum hoc amico tuo delibera; tam fidenter cum ipso loquere, quam tu ipse tecum. Suavissimus est hic amicorum & fidelissimus, sed animæ solum Deum querenti. Dei quotiescunque minus fueris memor, mox redi & clama: O mi Deus, ô meorum amicorum amantissime, diem perdidisti, quia præsentiam tuam amisisti, tui memoriam neglexi. Scio, eum, qui amicus est, omni tempore diligere: nec ei quidquam esse suavius, quàm esse cum amico. Amicitia quæ vera est, est *ÆTERNA*. Nam, omni tempore diligit, qui amicus est.

Disce ORARE: id te doceat examen conscientie quotidianum practicum.

Tandè, inquit Gregorius, securus quis Dominum expectat, quando quotidie vitam suam suspectis examinat. Eleganter hujus officii submonens Augustinus: in tribunal, inquit, mentis tue ascende contra te, & te reum constatue ante te: noli te ponere post te, ne Deus ponat te ante te.

Sapienter & Christianè Seneca: Deprehendas, inquit, te oportet, antequam emendes. Inquire in te: acculatoris partibus fungere, deinde judicis, novissimè deprecatoris. Ideo, quantum potes, te ipse coargue. Aliquando te etiam offende.

Quotidianum examen conscientie, orationem esse longè utilissimam, omnium sapientum vox est. Multi quinque illius assignant capita, nemo est qui hunc orandi modum sic doceat, ut is nemini videri possit difficilis. At erit facilissimus volenti doceri: tu modò sic ora, &

Tom. I.

A hoc solum observa, ut post duas primas orationes nonnihil subsistas, & quomodo diem expenderis, cogites.

Ergo si sic oraveris, rem penè omnem factam habebis.

Examinade conscientie capita. Primum.

I.

O Infinita bonitas, gratias tibi ago pro omnibus beneficiis tuis, quæ mihi hodie & totâ vitâ meâ contulisti. Tibi laus & gloria in infinitas sæculorum myriadas.

II.

O Immensa Majestas, da ut quidquid tibi hodie in secundum me displicuit, id mihi in memoriam integrè redeat.

III.

Hic exactè diei cogitata, dicta, facta in memoriam revoca, Tertium. & quid in Deum peccaris, expende.

IV.

O Inexhausta misericordia, ignosce mihi quidquid hodie peccavi contra te. Ego omnes offensas hujus diei, & totius vitæ meæ, in abyssum misericordie tuæ depono, & per mortem Filii tui te precor, ô Deus, dimitte mihi quidquid unquam in te peccavi.

V.

Æterna sapientia, Christe JESU, firmissimè propono non peccare amplius.

Et hoc quotidianum est examen conscientie:

Addi possunt hæc.

Pater æternæ, per vitam & mortem Filii tui; per omnem bonitatem tuam te rogo, concede mihi ut in bono perseverem, & in gratiâ tuâ moriar.

Bonè JESU per extremas illas in cruce voces, quibus Patri spiritum commendasti, te rogo, suscipe spiritum meum in fine vitæ meæ.

Spiritus Sancte Deus, miserere mei, & sancta inspiratione tuâ me semper, & potissimum in horâ mortis meæ, adjuva.

Sanctissima Trinitas, unus Deus, miserere mei, nunc & in fine vitæ meæ.

A M E N.

HORÆ NOCTIS.

Exegimus HORAS DIEI; supersunt NOCTIS, quæ uti querior, ita meditationi, quàm dies, aptior est. Idcirco quem per diem docuimus orare, per noctem meditari & considerare docebimus: prius tamen causas assignabimus, quare Angeli tanto amore, totque officiis meritisque sunt colendi.

Causæ cur SS. ANGELI, præ ceteris beatorum ordinibus, summe venerandi.

Causæ cur Angeli præ ceteris ordinibus.

I. Causa, Sacra Biblia.

Plenæ sunt divinæ literæ testimoniis & elogiis, de sunt venerabilissimo statu, deque plurimis SS. Angelorum randi. in nos beneficiis.

II.

Omnis vetus historia amantissima circa nos Angelorum ministeria variè deprædicat.

III. Numerus Angelorum.

Angelorum numerus nobis infinitus, soli Deo est numerabilis: ita innumeros in celo amicos habere poterit, quisquis eos sibi conciliare voluerit.

IV. Angeli, Dei vicarii.

Tam in præcâ quàm in novâ lege vices Dei funguntur Angeli. Frequentissimè promittit Deus: Mittam Angelum meum: Præcedet te Angelus meus: Immitet Angelus Domini, &c.

V. Nobis addidissimè.

Angeli nobis benevolentissimi sunt: & hoc unum omnibus suis officiis agunt, ut brevè eis quàm simillimi simus.

C c

VI. Nostra

VI. *Nostri sine numero patroni.*

Unico venerationis actu tot centena millia beatissimorum spirituum innumeros nobis patronos conciliamus.

VII. *Adversariorum de eis testimonia.*

Ipsi etiam adversarii Lutherus, Calvinus, etsi neget alios Divos & beatos; Angelos tamen expresse docet invocari posse, ut patronos & caustidicos nostros.

VIII. *Experientia quotidiana.*

Multos hominum quotidiana docet experientia, quam assiduas pro nobis, & fideles agant excubias beati Angeli, in nostrum omnium tutelam attentissimi.

IX. *Voluntas Dei.*

Deus Angelos curandae nostrae salutis praefecit: provinciam custodiendi nos in omnibus viis Deus Angelis demandavit. Angeli sunt Paedagogi hominis, ut Basilii loquitur; & ut Augustinus, Angeli sunt Domestici Dei, caeli Cives, Principes paradisi, scientiae Magistri, Doctores sapientiae. Angeli Ecclesiae theatrum est, in quo & Dei sapientiam mirentur, & ignorantiae nostrae opitulentur. Mille nos Angeli efficiunt beneficiis; mille nos Angelos afficiamus obsequiis.

Tem. 10.
pag. 984.

I. HORA NOCTIS.

Disce MORI: & cogita:

Nunquid non & mihi moriendum erit tandem, & moriendum? Cur ergo vasa non colligo?

Disce ORARE:

1. **A**NIMA Christi sanctifica me, corpus Christi lava me, sanguis Christi inebria me; 2. Aqua lateris Christi lava me; 3. Passio Christi conforta me. 4. O bone Jesu exaudi me; 5. intra vulnera tua absconde me; 6. ne permittas me separari abs te; 7. ab hoste maligno defende me; 8. in hora mortis meae voca me; 9. & jube me venire ad te; 10. ut cum sanctis tuis laudem te in aeternum, Amen.

Brevis est haec oratio, sed exercenda virtutes decem illustra documenta suggeruntur cogitanda, prout indicant numeri.

Documenta
decem ad
virtutem
exercen-
dam.

1. Communiō crebra. 2. Confessio frequens. 3. Passionis Dominica meditatio. 4. Oratio assidua. 5. Iudicii metus. 6. Perseverantia. 7. Fortitudo in tentationibus. 8. Memoria mortis. 9. Desiderium celestis patriae. 10. Eternitatis meditatio. Et haec ego tibi, una cum adiunctis duobus aliis documentis, per duodecim Noctis horas, brevissime explicabo. Faciamus initium hac hora.

Disce VIVERE: tua verò sit Vita,

Ioan. cap. 6.
vers. 53.

COMMUNIO CREBRA. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c. non habebitis vitam in vobis. Amicum non amat, qui ejus praesentiam odit: nec sanè Christum diligit, qui ejus convivium fugit.

II. HORA.

Disce MORI: & cogita:

Quid me fiet post mortem? quò anima deveniet? incertum est. Cur ergo tam securus vivo, velut jam certus caeli?

Disce VIVERE: tua verò sit Vita,

Psal. 50.
vers. 4.

CONFESSIO FREQUENS. Amplius lava me à peccatis meis. Opus bonorum initium, est confessio malorum. Quotidie peccamus, peccata si non quotidie, saltem crebrius eluamus: peccatum enim, quod poenitentia non diluit, suo pondere mox ad aliud trahit.

Disce ORARE: & considerare.

Oratio vera
est cor-

ORatio vera, est cordis, non oris, aut labiorum: neque enim verba deprecantis Deus intendit, sed

A orantis cor aspicit, ait Isidorus. Itaque paullatim, mi hodie, Deus mo, & in minutioribus docebo te corde orare, hoc est, enim cor meditari, & quævis, divina maxime, attentius confidere. Optime orat, qui res suae salutis hoc modo confiderat. Pro more sic oraverat Isaac: Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinatam jam die. Nihil est quod non assidua meditatio facillimum reddat. Primum quod tuar considerationi subijciam, interrogatiunculae sunt, quas tu ipse jam diu aves proferre. Nunc licet, tuarum partium sit quærere, mearum respondere.

Tres quaestiuiculae.

1. **Q**uò mi Angele, cur Deus pro lapsis Angelis, non itidem factus est Angelus, uti pro lapsis hominibus factus est homo?

1. Resp. Ah noli hoc quærere: RVINAM Angelorum, & LAPSUM hominum tu nunquam satis intelliges, nisi cum hominem exueris, & inter Angelos vixeris. Quis scando explicet aut cogitando satis indaget decretum illud, quo mississimus ille Deus, tot milliones nobilissimorum ac pulcherrimorum spirituum cælo descripsit, in omnem aeternitatem: & quis ille inter homines monarcha, qui trecentos principum aut regum filios ad gladium damnet, & in ferale theatrum productos secuti percussus jubeat, ob culpam, multorum iudicio, levissimam? & quid sint, ignoret mihi, mille Cæsarum filii ad Angelum unicum? tot tamen centenis Angelorum millibus ipsa bonitas recusavit parere. Et delectum quod erat? unica cogitatio, unicum NOLLE.

Verè vigilat rex noster, tam ad iustitiam quam ad misericordiam, ut indulgeat, & ut puniat. Creavit quidem Deus tot pulcherrimos Angelos, eos tamen ab aeterno praescivit fore foedissimos diabolos. At sicut Deus fecit Deus (ut rectè Augustinus) naturarum bonarum est naturarum optimus conditor, ita malarum voluntatum est iustissimus ordinator, ut cum illi male utuntur naturis bonis, ipse bene utatur voluntatibus etiam malis. Apostatarum Angelorum sedes jam hominibus decretae sunt, si tantum eas velint facere suas, bene vivendo: ita Luciferi ruina, humanae genti causa est sublimioris ascensus. Non vanè Origenes: Sicarum, inquit, virum essem, ut Luciferum vincerem, Luciferi in celo solum obrinerem: quo quis enim fortiter ac calidiorē superaverit diabolum, hoc celsiorem inter Angelos occupabit locum. Quis autem hominum, in principis Angeli sede sit collocandus, tuā non refert scire: hoc scias, eum illic sublimissimum fore, qui ante hie fuerit verè submississimus studiosissimus. Haec sanctitatis regula non errat: Is apud Deum sanctissimus est, quisquis est apud seipsum humillimus.

2. **Q**uò Num, oro mi Angele, tot hominum in caelum sunt evehendi, quot Angelorum inde praecipitanti extant libri qui hoc constanter, nec sine ratione affirmant.

2. Resp. Et hoc velim omittas quærere: pia malim tibi placeant, quam curiosa. Sed est humanae gentis vitium, CVRIOSITAS. Verissimè dixit Ecclesiastes: Sed Ecce in lummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum & vers. 30. ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Tu hoc potius quære, quibus aliis ad Angelorum cætos eveharis. E divinis libris nostri novem illorum esse ordines: infimum Angelorum, proximum Archangelorum, supra hos Principatus, Potestates, Virtutes, Dominationes, Thronos, Cherubim, Seraphim. Uni horum inferi cupias. Sed quæris, quomodo id possis? Beata Mechthildis divinitus edocta, in hunc sensum de hac re loquitur. Ad primos ANGELORVM ordines viam sibi sternunt, qui egenis, agris, peregrinis, Dei causâ inserviunt. Ad secundam ARCHANGELORVM coronam contendunt, qui cum caris orationi rerumque divinarum meditationi se dedunt. possunt Ad PRINCIPATVS spectant, qui omnem in se noxiam cupidinem expugnant. Inter POTESTATES censentur, qui aliis eā quā par est curā, amore, vigilantia praesunt. VIRTU-

VIRTUTIBUS annumerantur, qui opibus paupertatem A
preferunt, qui se patientie ac obedientie totos emanci-
pant. Ad DOMINATIONVM chorum anhelant, qui de-
votissimis studiis omnem suam voluntatem ad divinam
in omnibus conformant. THRONI dicendi sunt, qui as-
siduis rerū celestium meditationibus cor suum dignam
Deo sedem faciunt. AD CHERUBINOS extollendi, qui,
quod in Deo per meditationem videt, quod in operosa
hac mentis quiete discunt, in aliorum animos sermone
transfundunt. SERAPHINIS accensentur, qui Deum
toto pectore amant, ardentque, & ipsos etiam, propter
Deum, inimicos, si quid amant aliud, in Deo amanti, so-
lius Dei injuriā percellunt. Et hæc via est ad sublimes
illas Angelorum hierarchias.

3. Q. Et cur, mi optime cultos, nullus unquam San-
ctorum Angelorum (quod ego sciam) chari hominis
corpus infedit? quod tamen transfigurati Angeli sæpe sæ-
pius sunt ausi; quandoque multa millia diabolorum,
unius hominis membra, velut tabernam publicam
subierunt, vix multā vi pellendi. Cur non idem meliore
humanitate audiant beati Angeli?

3. Resp. Homo, templum est Numini sacrum; An-
geli, reverentiā & amore ducti, principis sui conclave
suo ingressu nolunt temerare: impudentis famuli est,
spectante Domino, aut sellam aut equum sui Domini
insidere: Angeli verò confervos se non differunt. Ac-
cedit, quod cum Deus hominis originem adeo nobili-
tari, admittit divinæ & humanæ naturæ connubio,
tam nihil sibi in hominem licere volunt Angeli, ut non
tantum Numinis, sed & hominis servos se dici tolerant,
nihil nisi iussu Domini in hominem moliantur.

Angelus exul, Dei amulus, modò Deus non abnuat,
omnia vi agit, & crudeli impudentiā. Atque huic Deus
sæpe annuit, puniendo homini, qui, si Deo neget hospi-
tium, hunc ab Orco hospitem jubetur admittere. Ge-
mina in corde hominis conclavia non sunt; unicum est,
in quo aut Deus hospitatur, aut diabolus: si Deo locus
non sit, certè est diabolus: sic ubi peccatum regnat, illic
exulat VIRTUS.

III. HORA.

Disce MORI; & cogita:

Quo morbo, quo tempore, quo loco, mors me in-
vadet: Hæc nemini prænantur. Cur ergo non quo-
vis loco, & omni tempore mortem expecto?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

MEDITATIO DOMINICÆ PASSIONIS.
Christo passo in carne, & vos eadem cogitatione arma-
mini. Ab omni hoste tutus est, qui in vulneribus Domi-
ni Jesu se novit abscondere: nec sentit sua devotus mi-
les, cum sui ducis inuictur vulnera.

Disce ORARE: & considera:

Meditariuncula ter novenæ, quibus compendio è
sacris paginis, aut benignus Angelorum amor, aut iusta
in nos ira proponitur.

ANGELI I. Liberant à carcere.

Apostolos in carcerem à Principe sacerdotum con-
jectos, è vinculis educens Angelus: Ite, inquit, &
stantes loquimini in templo plebi omnia verba vite hujus.
Nec audiendus, nec timendus est homo, cum aliud
jubet Deus.

2. Servant in flammis.

Hebræos tres juvenes in flammis Babylonis quar-
tus ipse servavit illos Angelus. Innocentia ubique
ruta est: innocentibus flammæ pro rore sunt, leones
pro agnis.

Tom. I.

3. Vindicant à gladio.
Isaacum sub patris gladio constitutum, jam jam se-
riendum liberavit Angelus. Et ecce Angelus Domini de celo Gen. c. 22.
clamavit dicens: Abraham, Abraham: qui respondit adsum, vers. 11.
dixitque ei: non extendas manum tuam super puerum, neque
facias illi quidquam. Laudatissima est obedientia quæ in
arduis præstatur.

4. Inter leones protegant.
Agnellum unum septem impatis leonibus obiectum
Angelus defendit intactum, quod de se confirmat Da-
niel: Deus meus misit Angelam suum, & conclusit ora leonum, vers. 22.
& non nocuerunt mihi. Inter leones, velut inces agnos se-
cura degit castitas, quam Angeli tuerentur.

5. In undis defendunt.
Mosen in fuscâ scirpæ Nilo innatantem ab exitio Exod. c. 2.
protexit Angelus, & educationem ei velut reginæ filo
impetravit. Pallio pro navigio utitur per furibundum
mare, qui Angelum habet navarchum.

6. E vinculis educunt.
Ad Petrum Angelus geminis catenis vincitum velut
Sol irradians penetravit; & dormientem impellens:
Surge, inquit, velociter, & circumda tibi vestimentum tuum, Act. cap. 12.
& sequere me. Omnium serarum claves habent Angeli, v. 7. & 8.
omnia penetrant: vinciri non potest, quem Angelus in
libertatem alserit.

7. Incendio vicino subducunt.
Lothum proximo jam Sodomæo incendio educentes
duo Angeli: Salva, inquit, animam tuam: noli re-
spicere post tergum, nec sis in omni circa regione, sed in monte
salvum te fac, ne & tu simul percas. Bonis moribus nocen-
tissimum venenum est malorum societas: Cum his ver-
sare, qui te meliorem facturi sunt.

8. A mortis supplicio eripiunt.
Angelus castissimam Susannam, eum in duceretur, Dan. cap. 13.
à morte liberavit per spiritum innocentissimi adole-
scantis Danielis, qui in impuros senes publice procla-
mavit: Manet Angelus Domini gladium habens, ut secet te
medium, & interficiat vos. Nemo gratis fudit Deo: in sum-
mis periculis, quò minus humanum, eò præsentius ha-
bet divinum auxilium.

9. Imminentem cladem avertunt.
Angelus, velut Imperatorius eaduceator, ut inferen-
dam vastitatem cohiberet, proclamavit: Nolite nocere ter-
ra & mari, neque arboribus, quoadusque signemus servos Dei: vers. 3.
nostri in frontibus eorum. Vasa etiam vacua honori sunt,
quando sic signata sunt.

ANGELI I. Contumacie resistunt.

Balaamum asinā vehementem fuso gladio invasit Num. c. 22.
Angelus, &: Ego veni, inquit, ut adversarer tibi, quia
perversa est via tua, mihiq; contraria, iussitque eum aliud
nō loqui, quàm quod ei præceperit. Pronum est homini
errare, modò errore non monitus non recuset emendare.

2. Inobedientiam reprehendunt.
Univerſum Israël populum acerrimè oburgans
Angelus: Nolistis, inquit, audire vocem meam, & cur hoc Iud. cap. 2.
fecistis? concionem hanc non tantum magnus omnium
fletus, sed & magna morum emendatio secuta est. No-
xas ridiculè plorat, qui deplorata mox iterum patrat.

3. Superbiam puniunt.

Angelus Herodem veste regiā nitentem, pro tribu-
nali sedentem, & concionantem ad populum, percussit, Act. cap. 12.
eò quòd non dedisset honorem Deo, & consumptus à veribus
exspiravit. Exosa est superbia vel ipsis superbis, & quā ra-
tione Superis placeret?

4. Hostium castra excurunt.

Angelus unicus magnum mare Assyrii sanguinis fu-
dit: Deiecit castra Assyriorum, & contrivit illos Angelus Do-
mini. Unica maledica lingua (qualem Sennacherib ha-
buit) & suum dominum, & innumeros alios trahit in
exitum.

Cc 2

5. Pluri-

5. *Plurimos peste perimunt.*

Angelus 70000. Israelitarum triduo peste necavit: cumque Hierusalem etiam eadem lue laboraret, Misertus Dominus super magnitudine mali imperavit Angelo qui percutiebat: Sufficit: jam cesserit manus tua. Levahique David oculos suos vidit Angelum Domini stantem inter calum & terram, & evaginatum gladium in manu ejus, & ceciderunt tam ipse, quam majores natu, vestiti cilicis, proni in terram. Quam severus est Deus in peccantes, tam mitis est in dolentes de peccato.

6. *In bellis terrori sunt.*

Judam Machabæum Angelus eques candidatus, armis aureis coruscus, contra hostes præcessit, cumque militibus se sequentibus animum injecit, ut in hostes leonum more irruerent, parati muros ferreos penetrare. Sub tali duce, quantumcunque parvis copiis, certa est victoria.

7. *Pro amicis se opponunt.*

Angeli in monte Dothano adeo formidandam & flammeam aciem explicuerunt, ut Elifæus servulo suo trepidanti dixerit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam cum illis, & ecce mons plenus equorum & currum igneorum in circuitu Elifæi. Veniant Xerxis copie, & invadant me; veniant universæ diabolorum catervæ, & irruant in me: ridebo rursus, dum me vel unicus tueatur Angelus.

8. *Belli duces constituunt.*

Angelus Gedeonem belli ducem salutans: Dominus, inquit, tecum, virorum fortissime: Vade in hac fortitudine tua, & liberabis Israel de manu Madian, sicut quod miserum tes Ego ero tecum. Per Angelos nemo non fortis est, si velit esse.

9. *Futurum exitium prædicunt.*

Angelus fortissimus saxum molare ingens sustulit (spectante id Joanne) & in pelagus excussit, clamavitque: Hoc impetu mittetur Babylon, civitas illa magna, & ultra jam non invenietur. Cavete Babylonii, vos balneum hoc expectat.

ANGELI I. Facundiam donant.

Isaia c. 6. v. 6. **I**saia Prophetæ labra calculo ignito, quem forcipe tulerat de altari, attraxit Angelus. Facile est ei facundos ignes in frequens auditorium spargere, qui sub tali magistro Rhetoricam addiscit.

2. *Agrotos sanant.*

Joan. cap. 5. vers. 4. Aquam Hierosolymis intra Salomonis porticus conclusam Angelus per annum sæpius (ut plerique censent) in gratiam tot agrotorum movit, ut qui primus in eam descendisset post motum, sanus exiret. Non plebejus hic medicus est, qui aquam dumtaxat turbat, & agros sanat.

3. *Farigatos reficiunt.*

3. Reg. c. 19. vers. 7. Eliam Prophetam sub umbra juniperi dormientem & somno excitans, & cum fontanâ panem apponens Angelus: Surge, inquit, comede: grandis enim tibi restat via. Valeant regum deliciae, valeat falernum omne præ hac aquâ, quam talis è cælo pincerna ministrat.

4. *A caris vinci se sinunt.*

Gen. cap. 32. v. 24. & 25. A Jacob Patriarchâ vinci se luctando permisit Angelus, & victorem suum à fratris intentatis minis tutatus est. Dum vivimus, luctandum & pugnandum est: beatus es, si pugnando moriaris, quia mortuus mox coronaberis.

5. *Afflictos solantur.*

Gen. cap. 21. vers. 17. Angelus Abrahami ancillam Agar à desperatione revocans: Quid agis, inquit, Agar? noli timere, simul vicinum fontem desperatæ vitæ remedium monstravit. Miser & infelix est, qui non fuerit infelicitate tentatus.

6. *Ad benefaciendum hortantur.*

Act. cap. 8. vers. 26. Angelus Philippum hortatus: Surge, inquit, & vade contra meridianum &c. Voluit Angelus occasionem arripere, per quam Candaces Æthiopum reginæ quæstor

A religione verâ imbueretur. Occasio bene de aliis merendi, non quaerenda tantum, sed sæpe capienda est.

7. *E calo in terras committunt.*

Angeli tam in præscâ quàm novâ lege, officioso assensu & descensu calum terrâque petunt. Vidit Iacob in Gen. c. 28. somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius rangens vers. 12. calum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam. Christus simillimum Angelorum huc illuc commeandi studium prædicans: Videbitis, inquit, calum aper- 1. Joan. cap. 5. tum & Angelos Dei ascendentes & descendentes supra filium vers. 5. hominis. Errate cupit, qui viam ad calum ab his cæli tabellaris discere negligit.

8. *Orantes animant.*

Uxor Manue simplici narratione viro referens: Vir ind. cap. 11. Dei, inquit, venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis vers. 6. nimis. Cumque iterum utrique coniugi sese videndum exhiberet Angelus, ac de nomine interrogaretur: Cur, ibid. v. 11. ait, queris nomen meum, quod est mirabile? Et terret probos, & solatur Deus, omniâque in eorum bonum vult cedere.

9. *Castos ubique ardentissimè amant & propugnant.*

Castissima Judith pudicitiam suam inter ungues Assyrii prædonis Holofernis servatam, nulli nisi Custodi Angelo in acceptis referens: Vivit Dominus, inquit, quam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi com- vers. 30. morantem, & inde huc repertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam inquinari. Amica Angelis est Obedientia, amica Pietas, amica Demissio, super omnia amica illis est CASTITAS.

IV. H O R A.

Disce MORI; & cogita:

An non plurimi morte repentinâ sublati sunt? & quod migraverunt? Cur ergo ego mihi tam pacificam & lentam mortem polliceor?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

ORATIO ASSIDUA. Quoniam oportet semper Luc. cap. 11. orare, & non desicere. Meditatio docet quid desit: ora- vers. 11. tio, ne desit, obtinet.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio I.

Sanctorum Angelorum natura, & numerus.

CAPVT I.

CONSIDERA mirificam in Angelis naturâ excellen- tiam, ob quam Angelus, perfectus homo; homo, imperfectus Angelus dici queat. Angeli beatissimè vi- vunt, sine omni corporeâ face, corruptionis omnis ex- pertes. Summâ insuper præditi sunt rerum omnium no- titiâ, & abditissimâ cognitione, excepto solo cordis se- creto. Tu solus nosti corda filiorum hominum, ô Deus, quam- vis ad hoc pectoris arcanum penetrare facile est Ange- lis: è signis plurima rimantur, & signa non sunt, Deum cuncta scientem & videntem vident, & in Deo omnia. Patent eis universa naturæ mysteria; nec unum ex alio, uti nos, ratiocinando deducunt, momento & simul capiunt innumera. In gratiâ civinâ firmati intellectu suo Deum semper aspiciunt, idque sine velo, sicut illam nos olim (prout Paulus loquitur) facie ad faciem videbimus. 1. Cor. 13. Voluntate Deum solum ardent, amoris divini plenissi- mi. Hos, stellas matutinas rectè dixeris, aut purissimos soles: quod si solem beatorum quilibet septies auctiore splendore vincet, quantò magis hi proximi Deo aulici, immenso radiabunt jubate? Verè terribilissimo nitidissi- moque speculo sunt simillimi, in quo æterna sapientia, bonitas, potentia, & amor conditoris clarissimè relu- cent. Hi, illa sunt candidissima lilia, inter quæ celestis sponsus

Constr. 8.
vers. 14.
Parte 7.
cap. 50. 4.
sponsus supra omnem amœnitatem pascitur. Hi, montes illi optimorum aromatum fertilissimi. Hi sunt velut amœnissimum pratium, in quo mille millia florum, inter quos tamen (quod obstupescendum) duo ejusdem coloris, formæ, odoris nusquam reperiantur. Ita D. Thomas Aquinas existimat. Nec tamen secus sentientes rejiciendi.

CAPVT II.

Orat. de Nativitat. Dom.
Cap. 25. 7.
Numerus eorum tantus, ut (quod de eo verè Nazianzen.) mundum novum constituerent, qui nostrum numero longissimè superet. Nam uti cælum ea omnia, quæ complectitur, magnitudine; sic cælestes, universa numero excedunt. Et hunc Angelorum numerum nec intelligentiâ comprehendere, nec linguâ pronunciari posse, sed divinis paginis liquet. Job quærit: Numquid est numerus militum ejus? Lacedæmonum reges, trecentos selectissimorum militum; reges Macedonum, mille in corporis custodiam habuerunt. Omnia hæc numerabilia.

Dem. cap. 7.
vers. 10.
Angelorum numerus innumerabilis.
Psalm. 67.
vers. 38.
Sed nunquid est numerus militum Dei? Daniel conatur sub calculum vocare: *Millia millium*, inquit, *ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei*. Nimirum hoc affirmat propheta: Angelorum numerum esse profus innumerabilem. Ita clarè B. Gregorius: *Superiorum*, inquit, *civium numerus apud sanctum Iob infinitus est, & apud Damaem definitus exprimitur, ut qui Deo numerabilis esse hominibus innumerabilis demonstraretur*. Accedit huic sententia regis propheta: *Civitas Dei decem millibus multiplex*.

Matth. 26.
vers. 53.
Christus in olivarum horto præservidum Petrum inhibebiturus: *An putas*, inquit, *quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plus quam duodecim legiones Angelorum? Tuo, mi Petre, & sociorum tuorum auxilium non indigeo*. Quiescant gladii Apostolorum, cum respiciam defensionem etiam Angelorum, ut qui Deo numerari si vellem, non vos duodecim discipulos meos, sed duodenas Angelorum legiones à Patre meo exorasssem: fuissent 72000. Angelorum, uti B. Hieronymus numerat. Albertus Magnus eadem ratione hoc supputans: In una, inquit, legione sint Angeli 6000. Christus Dominus in monte Olivario, à septuaginta duobus millibus utique satis defensus fuisset, si sic defendi voluisset. Christo nato, ait S. Lucas, *facta est cum Angelo multitudo militum cælestium*. Milites vocat Angelos, quemadmodum Job, ut qui semper ad prælium, & ad honorem Imperatoris sui defendendum promptissimi ac paratissimi, Zacharia etiam tesse: *Circumdabo domum meam ex his qui militant mihi, euntes & revertentes*. Hi milites tam cari sunt Deo, ut nomen sibi titulosque sumpserit, non ab aureo cæli palatio, non à terræ marisque thesauris, non à tremendo inferorum imperio, sed à suis militibus vocari voluerit: DOMINVS EXERCITVVM.

Al. Hier. cap. 14.
Paulus Apostolus in eandem ait sententiam, & accessit, inquit, *ad civitatem Dei viventis Hierusalem, & multorum millium Angelorum frequentiam*. Joannes Apostolus arcansissimorum confusus, et vidit, ait, & audiivi vocem multorum Angelorum in circuitu throni, numerus eorum millia millium. Luculenta sunt hæc testimonia, numerum Angelorum majorem esse quam vel capere vel dicere possumus. Dionysius Pauli Apostoli discipulus, tantam innuit esse Angelorum multitudinem, ut eam numeris nostris quamvis in immensum multiplicatis non facile simus definituri. Aliquot Thomæ Aquinatis discipuli, eam ajunt fuisse mentem magistri ut asserant plures esse Angelos sideribus cæli, avibus ætheris, Oceani guttulis, arenæ granulis, terræ herbulis & flosculis, plures imò ipsis atomis, minutissimis corpusculis, demum plures quam sint omnia in orbe, ut vocant, individua. B. Gregorii Nysseni verba non discrepant: *Sunt, inquit, infinita millia Angelorum*. Ejusdem profus animi est sanctus Bernardinus Senensis.

Tom. I.

A Mediolanensis præsul Ambrosius quosdam sententia Epistolæ ad Antioch.
ait, numerum Angelorum nonagies novies majorem esse omni numero hominum, idque confirmari à cap. 15.
D. Luca, ubi de pastore sermo, qui 99. oves deserit, ut errabundam unicam reperiat. Ita Christus, ajunt, Angelos deseruit, & in hanc incultissimam eremum demigravit, ut humanum genus ab errore revocaret: ita sentit D. Hilarius. * S. Birgita: Tot, inquit, millia millium fer-
viunt Deo, ut si ab Adamo primo, homines universi, ad ultimum numerentur, omnibus & singulis hominibus, plures quam decem Custodes Angeli assignari possent. Hoc certum videtur, & divinis testimoniis congruum, multò majorem esse numerum Angelorum quam hominum. Quot eorum verò legiones, quot miliones sint, novit rex ille, qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. Ipsi Angeli numerum suum in Deo, ut in speculo cernunt; mortalibus hæc arcana nondum scienda.

CAPVT III.

Svbmittamus ergo curiosi ingenii alas, & scite hoc nostrum tantisper differamus, dum in alium beatorum Orbem deveniamus. Beata nos interim spes soletur, & extimulet, ut eo votis omnibus contedamus, ubi non tantum Angelorum numerum nosse, sed & Angelos, eorum medi, videre possimus. Interea loci, numerosissimam hanc supremi Regis aulam, assidue vel sic eminus cõtemplemur, cui Solomonis effatum pulchrè congruit: *In multitudine populi dignitas est Regis*. Aequissimum prorsus ut Rex Regum in immenso cæli regno copiosissimam alat familiam, quam obstupescens David exclamat: *Deus qui glorificatur in concilio Sanctorum, Magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt*. Mirum illud: in orbe nostro, à suâ Rex custodiâ defendatur, illic suam Rex in hoc Rex defendit custodiam: regum nostrorum vires in multo orbe demilite sunt; Rex summus suis ipse dat vires militibus. Et quod obstupescendum, innumera hæc militia cælestis agmina, eo inter se amore uniantur, ac si omnibus voluntas una, unicus sit intellectus. Hæc quàm dispar cæli cælestis terræque facies! ubique hæc lites, discordiarum & dissensionum ubique plurimum, omnia rixarum plena; turbæ turbæ, catenata bella, undique bella. Pax in terrâ, pax fit, sed pax hominibus BONÆ VOLVNTATIS.

V. HORA.

Disce MORI & cogita:

Quid mortem facit maximè formidabilem? mala conscientia. Cur ergo nunc eam non tranquillam reddo, ac bonam?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

JVDICI METVS. Omnes stabimus ante tribunal Christi. Rom. c. 14.
Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Omnia tempus habent: tempus tunc miserendi, tunc verò tempus erit ulciscendi; dies illa, dies ira.

Disce ORARE: & observa.

Consideratio II.

Quâ ratione pingantur Angeli: seu Vestes, Habitus, Forma, assumptum schema Angelorum.

CAPVT I.

FACIEM florentissimi ac formosissimi juvenis peni- Facies Ancillum eis rectè assignat: juvenes sunt, nec ullum geli eos senium, aut morbus, aut annorum series corrumpet. De feminis Christum uncturus Marcus: Introeuntes, inquit, in monumentum viderunt juvenem sedentem in dextris. Marc. c. 16.
Forma eorum, omnium etiam venustissimorum hominum formas ita extinguit, ut sol stellas, Angelorum for-
ma

Cc 3

Prima co-
gitatio
quā amor
noster in
Angelos
inspirat.

Secunda.

Ps. 76.
vers. 11.

ma non fragile bonum est, rugis aut canis non fœdatur, superbiā aut lasciviam penitus ignorat: immortalis est, nec unquam florere desinet. Duplicem hic nobis cogitationem inspiret noster in Angelos amor. Prima; si infimus atque minimus Angelorum, omnem humanam formam ita superet, ut illa cum hac nec ferri quidem velit; quā olim in calo voluptas erit, tot centena millia, tot milliones Angelorum, non evinens aut caligante oculo, sed perfectissimo intuitu æternum aspicere, nec ullum satietatis tedium sentire ab hoc suavissimo aspectu: & tamen pars hæc beatitudinis erit minima. Secunda; cura nostra sit quotidie juvenescere, non an- nis, sed castissimis desideriis, ac sanctis propositis. Omni die spiritus innovandus est, & senium desidiōsi lan- guoris exuendum. Cadimus millies? millies resurga- mus. David Rex quotidie factus seipso junior. Dixi, ait, nunc capi. Nobis ipsis idem de die sæpius occinamus: Dixi, nunc capi, NVNC, NVNC. Quod intra decem, vi- ginti, triginta aut quadraginta annos neglexi; hodie, hac horā, NVNC faciam. Ita in novam quotidie reco- quemur ætatem, viginti, triginta aut quadraginta annis juniores. S. Carolus Borromæus, petenti ē suis, quā viā optimē iretur ad cælum? hoc dedit documenti: Ad cælum sic eas, ut quotidie de integro ire incipias.

CAPVT II.

Vestis,
Serm. 14.
de nativitat.
Dom.

VESTIS Angelorum rutilans, & plerumq; nivei can-
doris vīsa, & talis etiam p̄agitur. Augustinus Ang-
elum ad salutandam Beatissimam Virginem missum,
ait venisse, facie rutilante, veste coruscante, ingressu mi-
rabili. Quid ni albam vestem gerant innocentissimi, pu-
rissimi spiritus? decet illos hæc textilis & decora nix.
Neque verò arati & in pullis vestibus prodire debent,
cū summis semper affluant voluptatibus, cū eorum
vita merissimum sit gaudium. Noctē quā Christus natus,
non sicc latissimo fulgore Angelus opilionibus pri-
mum ferens nuncium: Evangelizo, inquit, vobis gaudium
magnum. Vili tamen etiam Angeli in armis, & ut nostri
militēs ferro, sic illi quoque cataphracti. Ma-
chabæorum historia narrat: Cū irridente Lyfiā Judas
lib. 2. c. 11. Machabæus suis auxiliatum iret; Apparuit procedens eos
vers. 8. eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans. Contra
Ibidē c. 10. Timotheum verò Asiatici exercitus ducem cū pugna-
vers. 29 & 30. retur, apparuerunt de calo viri quinque in equis, sient aureis
decori, ducatum Iudas præstantes: ex quibus duo, Machabæum
medium habentes, armis suis circumseptum incolumentem conser-
vabant: in adversarios autem tela & fulmina jaciebant.

Hic tuam, mi Lector, meditationem cum veniā in-
terpellare liceat, & recens Angelorum, (sic arbitror) in
bellis subsidium modesto compendio narrare: Angelis
certē proprium semper militiæ curare.

Angelorū
in bellis
subsidium.

Cum Serenissimus Bojarie Dux MAXIMILIANVS,
Anno cr. 1546. xx. in rebelles Bohemos moveret, non
procul Bilsna, in vili pago (Lidhiz ei nomen) per aliquot
dies castra habuit, hoste satis vicino, & ad insidias variē
procurrente. Multis frustra tentatis, noctem unam, quæ
opportuniō vīsa, delegit sibi hostis, forsan non mini-
mam cladem illaturus, si inferre illi tam concessum
quā destinare. Mens erat Serenissimum MAXIMI-
LIANVM Ducem, & omnem illic militem vi repentinā
opprimere; & ut cruenta hæc fraus certiore iret succef-
su, selectissimos quosque milites ad signa evocabant
primipili. Ibat agminis caput, quod & belli, Fridericus,
quondam Elector Palatinus, cujus regiam dignitatem
annuum magistratum fuisse, eventus docuit. Ibat Dux
Anhaltinus, ibat & Ducis Anhaltini filius, ibant præ-
stanti animo & numero duces complures, cum suis
quisque selectis copiis. Primum agmen Comes ab Hol-
lach ducebat, conjunctis ex omni turmā selectis equiti-
bus & Mosquetariis, ut essent mille trecenti. Hos Un-
guari, illos Austrii, istos alii atque alii sequebantur.

A Principis Anhaltini filius (qui hæc suā manu consecri-
psit) regem proximū antecedebar. Hi omnes castris
suis, horā septimā primæ noctis, ceperunt egredi. De-
cem millium infidiosa hæc phalanx fuisse creditur. Eun-
tibus nox favebat: Serenissimum Ducem MAXIMILIA-
NVM locus non defendebat, nec adeo numerosus, puto,
miles, qui hosti par esset, vigilabat; vigilabant tamen
pro eo infomnes Angeli, qui (quod ipsis facile) confu-
sissimum hostem, & jam insidias metuentem, quas stru-
cturus venerat, in castra repulerunt, re non tantum in-
fectā, sed nec quidem inceptā. Triplex hosti objectum
impedimentum. Primum: a viā aberrarunt, qui apud
illos viā duces peritissimi habebantur. Facillimum est
errare, cū Angeli seducunt. Alterum; tantæ viarum
angustia occurrebant, ut universum agminis ordinem
turbarent & solverint. Tertium: terror planē Panicus
viam omnem cōgigere relegere; nam ea inter Ungaro-
rum præsertim ordinem ortæ sunt turbæ, ut hostem,
quem quæsierant oppressuri, jam fugerent, velut pro-
diti perditique. Atque hæc vel ipsorum hostium testi-
monio vera esse comperta sunt. Nam omnia quæ nar-
ravi, Principis Anhaltini filius, gallico idiomate accuratè
perperscripserat: sed in ultimo prælio & ipse & bellici ipsius
commentarii sunt capiti.

Attexo narrationem (in rem ipsam judicis partes mi-
hi non sumo) & duorum colloquium, è quo pronum
sit opinari, in ultimā dicti anni & decretoriā pugnā, mi-
lites è calo suppētiās advenisse, & luculentam opem
tulisse Catholicis signis. Non ita diu post memorabilis-
simam illam cæsis rebellibus victoriam, Augustæ in eo-
dem hospitio convenerunt, miles unus religione Catho-
licus, & gente nobilis; alter dux belli è Wirtembergiā
oriundus, qui rebellium Bohemorum castra sequeba-
tur. Hic miles: Quæso, inquit, strenue domine, fasm-
hi sit quætere, qui tandem fieri potuerit, ut omnis adeo
animus in pedes vobis conciderit? An non vobis æquē
ac Catholicis copiosus exercitus? An non vobis locus
multò æquior quā Catholicis? An non penes vos Mo-
ravi equitatus robur? An non vos tormentorum curu-
lū numero illic loci superiores? an non fessum Ca-
tholicorum agmen, vos jam dispositū per quietem acie
exceptissimū? an non vobis urbs à tergo munimen? vic-
inum palatium, Stella nomine, propugnaculum? Unde
ergo Catholicis victoria, vobis fuga? Ignoscat mihi,
domine, tuus genius, pene ausim dicere, femina fuistis,
quia nolulistis vincere. Audiit hæc è Wirtembergiā mi-
litæ dux, & : Si finisti, inquit, quæ in nos promere vole-
bas, & me audi. Pugnæ ratio hæc fuit: Nos nec nostras
nec hostium vires ignoravimus; quis utrumque numerus
esset legionum, scivimus; & ita equitatum equitatu,
turmas turmis, legionem legioni opposuimus prout li-
cuit: certè hic ducum nec industria potest accusari, nec
prudencia: arma nobis cum hoste paria fuerunt, locus,
fateor, nobis æquior fuit, ac opportuniō, quā hosti;
ex edito pugnamus in subeuntes. Sed & alia, non ne-
go Bohemorum parti contra Bavarum militem fave-
bant. Ideoque victoriæ jam ferē certi, non sicut illi, diu
deliberandum de ineundo conflictu censuimus è re no-
strā esse, visum est plerisque omnibus, CONFLIGERE:
At verò post aliquod pugnæ felix initium, nova nobis
ex adverso castra stare, gens incognita, & nunquam vi-
sa se opponere, legio ostendere, de quā nihil unquam
nobis innotuit. Hic, mihi crede Domine, ea omnium
animos invasit consternatio, ut nemo nisi fugam coepe-
rit circumspicere. Nec est quod quis adeo id nobis vitio
vertat: ipsi equi stabant, & tremebant. Mox partes no-
stræ labare, dein mulum inclinare, inde ruerē, demum
omnes apertissimè fugere; & sanè plures è nostris in fu-
gā cæsi, quā pugna.

Et quæ autem hæc invisa fuit legio, quæ acies illa in-
cognita, quæ nova castra? nos qui præsentēs fuimus,
vetera

vetera novimus, non nova hæc, nisi ea fuerint è caelo: certe nullus militum è formidanda & fulminatrice hac legione; stipendium à nostris ducibus ullum exegit. Si Angelos à nonneminè nostrorum viſos, pro nobis pugnaſſe dicamus, nimium in rem noſtram honorificè locuti videbimur. Sed ſuum hoſti teſtimonium non reſtamus: nobiliſſimum veritatis argumentum eſt, quod adverſarius ſuppeditat.

ſus eſt, & ab hoſte doceri.

Addo tertium, & recentius. Anno M. DC. XXII. Durlacenſis Marchio, Gregorius Fridericus, contra Bavariam aciem ad Neccarum flumen inter Wiſſen & Hailbrun ſe offendit magnis copiis nec minoribus minis. Nam prædam (uti fertur) à ſe Monachii in foro brevi dividendam ſpondebat. Bavariam certe omnem bonus Marchio ſpe jam devorarat: nec vires deerant. Miles ei copioſus multorum millium cenſebatur. Atque hic illius exercitus, planè inſtrutiſſimus fuit ab omni apparatu bellico. Tormenta curulia, & majores balliſtæ grandi numero ſecum advexerat. Fuit qui ubi hæc omnia oculis ſpectaſſet, dicere non eſt veritus: Ad urbem Pariſorum oppugnandam hunc talē apparatum ſatis futurum. Ita Marchio hic Poliorcetes dici potuiſſet, ſi ei ſuccellus perinde reſpondiſſet.

Porro Catholicum agmen, gemino, ſed non adeo numeroſo conſtabat milite, Bavaris & Hiſpanis, illi Tullius ſupremus Dux, virtute ſua, nec unā victoriæ Orbem notus, huic Conſulvus Corduba præerat. Et ut partes Catholicæ, vel ante pugnam vincerent metu, iis prædie commiſſi prælii Durlacenſis miles, victoriæ jam certus, nunciari juſſit: operirentur modò diem craſtini; caelum iri ad unum omnes, & nec nuncium cladi evaſurum.

Ergo prædie Nonas Majas, poſtridie Aſcendentis DOMINI in caelum, utrimque; velitationes præmiſſæ, conſucta prælii exordia. Inde conſictus cepit acer, vehementer, cruentus, & qui ad ſex horas tenuit. Diu anceps fuit Victoria: Demum ex equeſtrium numero unus, undeunde advectus (*Albatum equitem dixere*) quoddam candido niveoque ſit uſus, initium fecit victoriæ à parte Catholicâ ſtatuta. Admittanda in hoc equite fuerunt complura. Primum illud: equus ei non ſolùm niveus, ſed adeo pernix & Pegafeus, ut hoſti non tam currere quam volare crederetur. Alterum: in hunc unum equitem plures quam quadringentæ plumbeæ glandes convolabant, à Moſquetariis adverſæ partis emiſſæ: nulla læſit, ſed nec ulla tetigit. Tertium: aſu incredibilis, hoſtilem aciem omnem prætervectus, à tergo hoſtium pulveri pyrio ſubjecit ignem. Atque ita victoriæ nobiliſſimæ præluſit. Nam ubi hoſtes volentem à tergo flammam viderunt, velut ſeræ indagine clauſæ, collapſi metu animis, ad fugam animarunt pedes. Sed vindicem Numinis iram non eſſugerunt, eoque tunc numero ſunt caſi, ut campi cadaveribus ſtrati lugubri ſpectaculo docerent, inſultantem ſuperbiam detumuiſſe, minas recidiſſe in auctorem: non armis & viribus fiendum eſſe, ſed Domino exercituum, cui ludus eſt vel Xerxianæ copias unico è ſuis milite debellare. Qui verò facinroſus illius animoſiſſimi auctorem ſe ferret, qui unâ cum equo illo candido duci ſe ſiſteret, qui præmium poſceret, nullus fuit.

Hæc mihi viſa ſunt ſilentio non involvenda, quæ ipſorum hoſtium teſtimoniis ſunt firmata. De re plura ego non diſputo, nec adverſariorum narrationem convellō, quæ ſi è ſolido vera eſt, facilè liquet, *albatum* illum, ut vocabant, equitem, fuiſſe Angelum, qui Catholicæ exercitui aſpectabilis venerit ſuppætiæ.

Angelis certe nil novi, militiæ gratuitis ſervire ſtipendiis. Felicia caſtra quæ vel unico tali gaudent milite! & quantam olim nocte unâ Angelus unicuique in caſtris Senacheribi regis ſtragem edidit? panē ducenta millia

A hominum jugulavit urticus talis è caelo archiſtrategus. Atque huius ipſius Angeli, qui Aſſyriorum caſtra tantis funeribus opplevit, fulſem è cerâ ſtatuum, ante mille ducentos & amplius annos Chryſoſtomus ſpectavit, *Orat. quod vet. & novi teſtam. unus ſit legiſtaior.* non ſine ſuavi ſenſu, & piis lacrymis. Ita pace belloque Angeli ſuam nobis probant obedientiam & invictum robur; neque tantum ſcipionem fecerunt ut peregrini, ſed & clavam ut milites, & duces; pacem offerunt & bellum, uti olim Q. Fabius Carthagine in Curia, ſinu è togâ facto: PACEM, inquit, ET BELLUM PORTAMVS; VTRVM PLACET? Pacem ferunt Angeli HOMINIBVS BONÆ VOLUNTATIS, bellum rebellibus.

Albati porro crebrius viſi ſunt Angeli, non quod eis alius coloris veſte uti non liceat, quod neſcio quis Severus Antiochenus ſomnia vit, perinde ac ſi eis purpura, uti olim Romanis feminis, eſſet interdicta. Ridiculum figmentum. Candor placet Angelis, & in veſte, & in mente. Candidatos illos eſſe convenit, apud quos perpetui feſti ac nuptiales dies, continuum gaudium, æterna convivia. Sed laxiſſis paulo evagati ſumus: à FACIÈ & VEſTE Angelorum ad ALAS deveniamus, quod tertium meditationis caput eſt.

C A P V T III.

ALAS appingi ait Angelis divinus ille Areopagita Alæ, Dionyſius, quod nihil in eis lutei aut ſordidi è terra faciendus, ſed nec ullum corporis pondus eos moratur, quin momento ſint, ubi eſſe volunt. Ea etiam amoris dulcedine inhaerent Deo, ac ſi in aëre penderent indeſcã voluptate. Meminit alarum in Angelis Chryſoſtomus. Rectèque Gabrielem Archangelum alatum pingi aſſerit, non quod Deus alatum creavit, ſed ut nos grati ſemper recordaremur mirandi volatus è caelo in beatiffimæ Virginis Nazarethanum conclave; ubi legationem obiit Angelus, & Dei vice aſſenſum Virginis expetiit in Orbis reparationem.

Pernices alas avium, ſagittarum, ipſorum etiam ven- Angelorum: curſus cervorum, aut tigridum, volatus aquilarum, velocitatem nubium, rotarum orbium celeſtium, ſi cum Angelorum alis conferamus, res tarda eſt & morarum plena: nimium quantum prævertunt Angeli vel ipſos ventos. Multò celertimos habet tabellarios magnus ille Dominus, Rex celi. Quâ Dei nutus viam deſignat, hac momento eunt Angeli, in omnem obedientiam proniſſimi. Obſtupescit hoc pſalter regius: Domine Pſal. 103. Deus meus magnificatus es vehementer! qui ambulat ſuper verſ. 1. 3. pennas ventorum. Qui facis Angelos tuos ſpiritus, & miniſtros & 4. tuos ignem urentem!

C A P V T IV.

GEMMAS tribuunt Angelis, & SERTVM cruce in- Gemmæ, ſignitum imponunt capiti pictores. Congruè id faciunt rationi, & litteris divinis. Ezechiel de omnium Exod. c. 28. Angelorum pulcherrimo locutus: Omnis lapis pretioſus, verſ. 13. inquit, operimentum tuum. Nobilis gemma eſt Obedientia: at quia hanc Lucifer excuſſit, gemmas ſuas omnes perdidit. Conſtantine Magnus, B. Damaso teſte, in ege Conſtanti- ni Magni D. Joannis ad Lateranum (baſilica Conſtantiniana Imp. do- olim dicebatur) præter innumeras ex auro & argento iconas, quatuor prægrandes ex argento Angelos, variis gemmarum ignibus collucentes ſtatuit. Horum ſinguli libras argenti centenas quinas pendebant: Donum proſus regium.

Fronte crucem præferunt Angeli, quia hanc dierum ultimo, velut labarum ac trophæum ſui Domini, ad iudicii locum devehent. Prædixit hoc Chriſtus: Et tunc Matt. 6. 24. parebit ſignum filii hominis: ſigniferi erunt Angeli, qui verſ. 30. crucem ſui Domini amant, non quod cruce ſint ab in- Cur Ange- teritu ſervati, uti nos (quamvis ſint optime notæ ſcri- li crucem ferent. ptotes, qui dicant Chriſtum etiam Angelis & gratiam & gloriam promeruiſſe) ſed quia Rex illorum cacodæmonem

Omnis amor noster ad crucifixum J. E. S. V. M. tendere debet.

monem debellavit cruce. Ideo & Seraphim à B. Francisco, non nisi crucifixus spectari voluit, ut eo nos spectaculo suaviter submoneret: Omnes amores nostros ad crucifixum Jesum debere tendere, ut animo sapius ingeminemus: AMOR MEVS CRUCIFIXVS; imò nos à nobis ipsis quotidie crucifigi debere, neque enim divini amoris aurum, ad aliam corticulam certius exploratur, quam ad crucem: IN AMORE NON VIVITVR SINE DOLORE.

CAPVT V.

Solax.

EXALCEATI pinguntur Angeli, nubibus inambulantes. Nihil hoc insolitum in Dei legatis, hæc pedum onera abjicere. Fecit id Moyses, Ilias, Apostoli. Sed & alii viri sancti, quorum mens celo jam ineratbat, calcis potuerunt non egere, per annos aliquot nudis pedibus incedentes, uti Nicolaus Tolentinus, & complures olim Christiani. Angelorum per nubes ambulatio modum docet, quo aduersa tranquillè vincamus. Levissimum quid nubes est, & non nisi densatus vapor, quem ventus agit. Omnis fulgurum & fulminum intemperies in nubibus luctatur, quæ igneos hos partus in interiora eiciunt. Ultra nubes jus nullum est tempestati. Ii, quorum conversatio in calis est, adeò tenaci amore inhaerent Deo, ut eos inde nulla fortunæ serenitas, nulla tristitiæ tempestas avellat: Deum curant & conscientiam, cetera omnia non pluri quam fungum aestimant. Atræ nubes impatiæ, invidiæ, iracundiæ eos non turbant; ipsi supra nubes sunt, & calcant eas imperio mentis. Et hoc est cum Angelis nubibus inambulare.

Philip. 6. 3. vers. 30.

CAPVT VI.

Zona. Matt. 6. 22. vers. 30. Hom. 13. in Evang.

ZONAM Angelorum vidit Daniel vates, esse non holotericam, sed aurum obryzum. Zona hæc castimonie nota est: Erant, inquit Christus, sicut Angeli Dei. D. Gregorius: Lumbos præcingimus, inquit, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Neque lumbos tantum, sed & pectus cingulo stringunt Angeli, neque enim corporis solam, sed & cordis est castitas. Sed heu, quam sæpe vilem censemus hujus utriusque cinguli jacturam?

Sunt lufores, qui ubi pecuniolam omnem per lufum decoxerunt, eo aguntur ludendi libidine, ut vestes quoque committantaleæ, & plerumque primum est cingulum, ut quò facilius carere se possent putant, quam pallio aut pileo. Ita quicumque concupiscentiam in societatem lufus admittit, jam pudicitia jacturam fecit: modò hoc, modò illud concupiscet miser, nunc hanc, nunc illam, & brevi aliam atque aliam indagabit oblectationiculam, eò minus satur, quò plus animum impleverit turpitudine. Peritissima ludendi est *Concupiscentia*: fraudem ex fraude fruit, blandè trahit, suaviter illaqueat, retinetque planè viscosis manibus. Nam è suggestione cogitatio, è cogitatione affectio, ex affectione delectatio, è delectatione consensus, è consensu operatio, ex operatione consuetudo, è consuetudine desperatio, è desperatione peccati defensio, è defensione gloriatio, è gloriatio demum damnatio. Pulcher lufus! post multa hoc lufu perdit, proxima est Zona pectoris, seu, castimonia mentis. Hac amissa, proclive est, & lumborum cingulum, seu, castitatem corporis prodigere.

Quis concupiscetia lufus.

Ludit mundus, mihi credite, cum hoc utroque cingulo castitatis. O *Castitas*, inquit Ephrem, mater pulchre dilectionis, & angelice vite ratio! O verè beata Virginitas, quæ cum Angelis de gloria certat, imò superat, virtute non felicitate.

Angelica castitas quæ. Lib. 1. de virg.

Radix est odorifera, inimica pesti, quam ANGELICAM vocamus: verè ANGELICA hæc est Castitas, quæ venenum cordis, cogitationes impuras, altius non linit nobis, resistit, & pellit hanc animi pestem, & Angelos nunquam non amicos habet. Ambrosius: *Quo quisque purior est, ait, eò magis est custoditus & circumdatus ab Ange-*

lis, qui ob similitudinem, quam virgines casti, cum eis gerunt, plurimum cum eis versari delectantur. Oderunt disinctos Angeli, nec eorum societatem amare possunt, qui fluentem vestem per omne genus sordium trahunt. Repero illud Hieronymi: *Quacunque virtute polleas, quibuscumque operibus niteas, si cingulo castitatis careas, omnia per terram trahis.* Fidelissimè de hoc admonens Christus: *Sint, inquit, lumbi vestri præcincti.* Hanc FACIEM, VESTEM, ALAS, GEMMAS, SOLEAS, ZONAM pictura dat Angelis, quæ, nisi cæci sumus & surdi, formandis nostris moribus, taciturna, sed erudita est concio.

VI. HORA.

Disce MORI; & cogita:

Qualis tandem, quæ mores & vitam, à morte reperiri cupio? Cur ergo nunc talis non sum?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

PERSEVERANDI STUDIUM. Esto fidelis usque ad mortem. *Apoc. 2. 10.* Plus operis in eo est, ut exproposita quis custodiat, quam ut bona proponat: exitum est bene incipere, nisi & bene finias. Scias diabolum soli semper Perseverantiæ insidiari, quam solam bolus virtutum scit coronari. Tolle Perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratias, nec laudem fortitudo. Non, cæpisse nec fecisse, virtutis est, sed perfecisse.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio III.

Cantus Angelorum & Officia.

CAPVT I.

Concentum cali quis dormire faciet? quærit Jobus. Eam nos vitam vivimus, ut semper extrema gaudii lufus occupet. Subinde nostras aures suas moduliper mulcent, putamus canere Sirenium concordiam, sed hoc quamdiu: tandem fatietas, tedium, nausea priorem suavitatem expellunt; aut certè dum muscos concentus avidissimè audimus, & adhuc integra est audiendi fames, cessatur, & omne illud mel aurium vane scit in ventum: sic sua perit vel invitis auribus dulcedo, & tantò post durius cruciantur silentio, quanto plus ante fidium & vocum delectabantur inani sonitu.

Aliter in cælo canunt Angeli, & prolixiores faciunt Angelorum suæ musicæ voluptatem, incipiunt & nunquam finiunt, fatiant nec tedium creant post aliquot millena millia annorum symphonia hæc tam grata erit auditu, ac prima fuit quæ cæpit audiri horà: symphonie hujus suavitatem mortalium aures nunquam attingit, immortalibus & jam beatis semet infundit. Sed quid canunt Angeli, quis audit cantantes?

Ilias audit, & celestis illius odarii verba describit: *Seraphim clamabant alter ad alterum: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.* Hoc idem sacrum triflagion canunt itrequieta illa & insomnia animalia, quæ Apocalypsicis ille Angelus vidit & audit clamantia: *Sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat & qui est & qui venturus est.* Conferat quis oblecto nobilissimos hos Dei cantores, & auleas cum tot impiis in terrà hominibus, tot damnatis sub terrà diabolis, & spiritibus, qui nefariis execrationibus & blasphemis continuis eundem optimum Deum incessent æternum. Heu, quàm dispar est beatorum ac damnatorum psalmus!

CAPVT II.

IOANNES etiam, ille Domini oculus, ille charissimus discipulorum, hos Angelorum in cælo concentus audientis.

Apoc. cap. 5. diens: Et vidi, ait, & audiui vocem multorum Angelorum in circuitu throni & animalium, & seniorum: & erat numerus eorum millia millium, dicentium voce magna: Dignus est Agnus qui occisus est accipere virtutem & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & benedictionem. Sed & alibi narrat, quae in celsissima illa aeterna voluptatis arce viderit, & audierit: Et omnes Angeli stabant in circuitu throni, & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adoraverunt Deum, dicentes, Amen. Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro in saecula saeculorum, Amen. Neque dubium est, quin & Angeli cum innume- ris illis beatorum agminibus, latissimum illud celestium canent, Alleluia. O caelum! o domus amenitatis & gaudii! quis non nauscat vel etiam suavissimos hominum concentus, velut inconditos pecudum mugitus, cum de te tuaque cogitat, non dulcissima tantum, sed aeternae dulcedinis symphonia! O mors veni, & transfer me è valle stentium, in arceam canentium; avelle me ab hominibus, ut conjungar Angelis.

CAPUT III.

OFFICIUM Angelorum ferè quintuplex. Sunt Cantores, sunt oratores, legati, procuratores, belli duces. Primum & princeps eorum munus est, Deum semper amare, & nunquam non laudare. Sic amant ut ardeant Deum, sic amant ut pervigili & insopiti laudis harmonia collaudent. En, aulicos cantores indefessis obsequiis, suo Domino aditant: Et tanti Deus hoc aulae suae officium facit, ut supremum Angelorum & nobilissimum, voluerit esse praecentores. Divinum illud melos, SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS, Seraphini praecinunt, Isaiæ teste, & dum canunt volant, ut per aërem cantando alaudulae ascendant. Summi hoc desiderii argumentum est, & ardentissimi affectus, Deum ardentius atque ardentius amandi, & sic quasi propius ac propius accedendi: interim alis convelant pedes & faciem, summae reverentiae significatio. Omnibus Deum precaturis duo haec maxime necessaria sunt: REVERENTIA & AMOR. Supremi hoc faciunt Angeli: & quid nos infimi vermiculi? *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore:* hortatur Rex David. Laus sine amore friget; amor sine reverentia sordet: amant vult Deum, sed castè & reverenter.

Alterum Angelorum munus: ORATORES sunt. Preces & vota hominum offerunt Deo. Testes sisto, ipsos Angelos, è quibus unus aliquis primarius Tobia: Ego, inquit, obtuli orationem tuam Domino. Hoc ipsum alius ex Angelis Cornelio Centurioni affirmans: Orationes tuas, inquit, & elemosyna tua ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Idem à se visum, narrat ille arcanissimorum conficius, & verè Dei primicerius Joannes: Stetit Angelus ante altare, habens thuribulum aureum, & data sunt ei incensa multa, ut daret de orationibus Sanctorum omnium. In hunc modum & Sancti Patres loqui didicerunt è divinis paginis. Unus omnium loco sit Bernardus: Solent, inquit, Angeli adflare orantibus & delectari in his, quos vident levare puras manus in oratione. Rabbinii fabularum pleni, & hic nugae suas ingerunt, caput primum Geneseos sic exponunt: Firmamenti facies ajunt, sunt volucres, quae Deo referunt omnia. Aliquid veritatis involvit deliramentum istud. Sed oculis Patriarchae Jacob, clausis etiam & sopitis plus credimus. Vidit is ascendentes & descendentes Angelos negotioso sanè ministerio, quasi caeli & terrae internuncios, & regios cursores, ut qui è caelo litteras ferant in hanc vallem, & hinc ab hominibus illuc referant responsa, spectatores calamitatis nostrae, auditores suspitionum ac gemituum, testes lacrymarum & precum nostrarum. Sed quid descensus aut ascensus iste, quid haec precum nostrarum oblationes? an

A Deo nunciant quod a me nesciat? quæso te, mi homo, census & cum tu oras, cum tuam in precibus agrimoniam deploras, nunquid Deo, quod ante ignoret, explicas? scivitis Angelorum hac, antequam ordieris, & ab aeterno scivitis. Ergo non orandum, ergo tollendae preces? idem de Angelis cogita: Deo visum, sic ordine fieri, ut immensa Dei majestas magis innotescat, dum in ejus cultu operas jungunt caeli terraeque incolae. Ideo Deus omnes fecit administratores spiritus, & bonitati ac potentiae suae luculentius nobis demonstrandae. Mittam, inquit, Angelum meum qui exordiet te, & custodiat in viâ, & introducat in locum quem preparavi. Aliam assignans causam Bernardus: Quis, inquit, dabit mihi per vos, o benigni principes, petitiones meas innotescere apud Deum? non Deo, cui etiam cogitatio hominis confitetur, sed illi qui cum Deo sunt, beati Virginitas ac solatus carne spiritibus. Sed & alia insuper hujus est ratio: Precibus nostris suas jungunt Angeli, & hyemem nostrarum orationum igne suo temperant. Hilarius affirmans: In Psal. 90. Angelis, inquit, non eget natura Dei, sed imbecillitas nostra; nihil eorum qua agimus, ignorat Deus, sed infantia nostra ad rogandum & promerendum hos tales desiderat oratores. Sed cur tantum preces dicuntur offerre? Inter opera bona optimum est oratio, & aliorum principum. Addo & hoc: ab Angelis orare discimus. Bernardus: Homines, inquit, docent Deum querere, Angeli adorare, solus Spiritus Sanctus est, qui doceat invenire. Nec illud omittendum: non preces tantum, sed & elemosynas ab Angelis offerri Deo, divina testantur oracula. At quo tandem modo exhibent preces nostras, cum non videant cogitationes nostras? Quid precemur, facillimè sciunt, aut nostri aspectui, aut Dei, quis est qui oret, & non simul gemat, suspirat, pectus tundat, etiam verba non former: sagacissimis spiritibus hic facile est assequi, quid clausum sit animo. At nil penitus in nobis observent, in Deo certè rerum omnium obitupescendo speculo vident omnia, ea praesertim quae ad sui clientis curam pertinent. Gregorius: Quid est, inquit, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? Tempore eodem, diversissimis locis orabant Tobias, & Sara, haec in Rages urbe Medorum, ille in Ninive urbe Assyriorum, tamen uno hoc eodemque tempore utriusque preces, Deo quasi praelectae sunt: sic enim liber Tobiae loquitur: Missus est Angelus Domini sanctus Raphael, ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitatae. Quis recitavit, quis recitatas commendavit, quis commendatas obtulit, si non Angeli? Et hoc probis omnibus summo est solatio, oratores suos, suaeque causae patronos & actores habent in caelo; quidquid parantur aut agunt, quidquid precis aut stipis fundunt, hac Angeli commendatione Deo sit commendatus.

Tertium Angelorum munus: LEGATI sunt, idque in summi momenti negotiis. Cum Dei filius hominem indueret, cum in cruce obiret, in sepulchro ad vitam rediret, cum à nobis in caelum abiret, prompti parati erant ad omne obsequium Angeli. Non egebat illorum ope & operâ, sed hoc agebat bonus Deus, ut animus noster caperet, quantam ille nostris salutis gereret curam. Solet nimirum amantissimus Deus sic nostris conatibus quotidie interesse, ut ad nostros mores & ad nostram intelligendi rationem sese quam plurimum accommodaret, mirificis summi in nos amoris argumentis.

Quartum Angelorum munus: PROTECTORES Quartum sunt. Regius psalmes: Angelis suis, inquit, mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis: in viis, non in praecipitiis: gradientem, non volentem custodiet te Angelus tuus: petire qui vult, peteat. Uti verò quivis hominum; ita quavis regio, provincia, regnum suum habet tutorem Angelum. Et sic duo reges in quovis regno, sic in quavis diocesi duo sunt episcopi, sed illi è caelo episcopi & reges secretâ majestate, humanis sese oculis non exponunt.

Quintum

Quintum. Quintum minus Angelorum: **BELLI DUCES** sunt, & tales, ut quoties velint, à parte stantem habeant victoriam. Sine tormentis, sine commeatu, sine impedimentis, sine copiis pugnant, & copias quantumcunque maximas levi dissilant halitu. Cum esset Iosue in agro urbis Iericho, levavit oculos, & vidit virum stantem contra se, evaginatam tenentem gladium, perrexitq. ad eum & ait, noster es an adversariorum? qui respondit: nequaquam; sed sum princeps exercitus Domini, & nunc venio. O veni beatissime Angele; etiamnum bellorum turbines modò hanc, modò illam provinciam involvunt. Populo suo promittens Deus: **Emittam**, inquit, **præcursores** tui Angelum, & **ejiciam** Chanaanum, & **Amorrhæum**, & **Herbeum**, &c. Etiam nunc conferti malorum cunei in bonos irruunt, sed feliciter pugnat in quemcunque hostem, qui non legionem horum; sed unicum legionarium talem pro se habet pugnantem.

VII. HORA.

Disce MORI: & cogita:

Si mihi hac ipsa hora moriendum esset, quid facerem? Cur ergo id ipsum jam non facio?

Disce VIVERE: tua verò sit **VITA**,

FORTITUDO IN **TENTATIONIBUS.** Resistite diabolo & fugiet à vobis. Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Ibi homo plus proficit, ubi magis seipsum vincit.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio IV.

Angelorum in homines officia.

CAPVT I.

ANGELVS tutelaris nascentes nos in suam fidem recipit. Videretur bonus Deus, præcipua Angelorum in nos beneficia, in Raphaëli Archangelo, velut in imagine, oculis voluisse subicere: duxit is Tobiam juniorem, & reduxit incolumem ad parentes. Principium fidelissimæ familiaritatis in Raphaëlem & Tobiam sic factum est: **Egressus** Tobias invenit juvenem splendidum, stantem, præcinctum, & quasi paratum ad ambulandum. Infans materno utero vix prodit, & en adest Angelus, quem ei Deus in tutelam assignavit ab æterno. Testis locuples Hieronymus: **Magna**, inquit, **dignitas est** animarum, quod habeat unaquæque ab ortu nativitatæ, in custodiam Angelum delegatum. Hic ille iplendidus juvenis est, nostræ peregrinationis comes, splendorem unius ex hoc numero juvenis describens Matthæus. **Aspectus ejus**, inquit, **sicut fulgur**, & **vestimentum ejus sicut nix**. Stat juvenis iste præcinctus, & paratus ad ambulandum, iter monstraturus ad caelum.

CAPVT II.

SUAM nobis tutelam & fidem obligat. Tobiam senioreni salutans: **Gaudium**, inquit, **tibi sit semper**. Hoc sanè vortum est custodis Angeli, hoc ipsi curæ & cordi, ut nunquam non gaudeamus, etiam cum lacrymæ fluunt oculis, cum luctus & moeror in ore sedet, etiam inter tormenta: **Non contristabitur iustum**, quidquid ei acciderit. Ruat cælum, impavidum ferient ruinæ. Audisne Tobia, **gaudium tibi sit semper**, et si te paupertas premat, et si caritas affligat, uxor obturbet, irideant cognati: **Idem Thessalonicensibus** inculcat Paulus: **Gaudete semper**. Quæ autem causa gaudii, præsertim continui? **Fidem** ego meam tibi obligo, ait Angelus, **Ego ducam & reducam**. Hæc illa sincera causa gaudii est; suo se nobis chirographo devincit Angelus, ducitur, & reducitur, officiumque fidelissimi comitis præ-

stiturus. Fidamus huic sponfori: non faller, ducet, modò non reluctemur; reducet, modò sequamur.

CAPVT III.

SOLATVR nos. Dum hic degimus, & hanc seu vitam mortem, seu mortalem vitam vivimus, solatio egemus assiduo. Nunquam deest quod patiamur. In singulos non tantum dies, sed & horas, in singula, pænè dixerim, momenta est qui nos vellicet vermiculus, & quandoque omnem spei ac gaudii nostri hederam depascitur. Sed sint tranquilla ac fausta omnia, fluant ad nutum universa, solus tamen metus amittendi sat grande est patibulum, felicitati nostræ torquenda. Sic nunquam ex toto feriamur à malis, aut enim corpori ægrè est, aut animo. Hæc vitæ lex, cui annexum dolere in omni forte. Ideo perpetuum nobis solatii rorem instillans Angelus: **Forti animo esto**, inquit, **in proximo est, ut à Deo Tob. cap. 12. cureris**. Ne salutem despera, vicina est: uno solo sit halitus, & totam possides inter beatos **ÆTERNITATEM**. Neque tamen lacrymas semper abstergit Angelus, quandoque etiam elicit, uti fecit refractario Israël populo, qui rebellem contumaciam exprobravit. Verum ad solandum & exhortandum proniores sunt, quam ad oburgandum, cælestes hi sacerdotes, qui assidue illud nobis ingerunt: **Fortes animo estote**, **in proximo est, ut à Deo curemini**.

CAPVT IV.

CACODÆMONIS technas detegit. **Audi me** (ait Tobia: **Demonius Angelus**) & **ostendam tibi, qui sunt, quibus prevalere technas potest demonium**. Quante nobis quotidie ab hoc optimo tutore nostro sunt admonitiones? Quoties blandè suggerit: hic cave, omite hoc; fuge illinc, & ictus Cupidineos exi, fuge, fuge. Hinc tibi periculum, hinc & exitium impendet. Hac parte te muni, quâ debiliore es huc ne accelleris, later anguis in herbâ; hunc lapidem ne tange, scorpions sub eo se occultit. Abjice hoc, quod vides, non aurum est, sed lutum, non lux sed fumus: hæc cautus gradere, aut senties pedicæ, dimitte voluptatem hanc magno luendum, &c. Ita centies, ita millies nos monet, at multi & centies & millies ad hæc monita obfurdescunt. Luemus miseri studiosam hanc furditatem: non audiemus perituri, qui toties, ne periremus, monentem audire decrecavimus.

CAPVT V.

CACODÆMONIS insule defendit. Vociferabatur Tobias, instare immanem cetum, perire se, cui acclamans Angelus: **Apprehende**, inquit, **branchiam ejus, & trabe eum ad te**. Adcò trepidabat Tobias ad aquatilis hujus belluæ occursum, ut se jam in ejus faucibus hærete crederet. Exemit metum Angelus, & voce juvenem adcò animavit in cetum, ut quem horrebat aspicere, jam tangere non formidaret. Sapientissimè Apostolus **Jacobus**: **Resistite diabolo, & fugiet à vobis**. Diabolus simillimus est crocodilo, qui, ut ajunt, insequentem fugit, & fugientem insequitur. Ergo, mi Tobia, apprehende ceti branchiam: resiste diabolo, magno animo te isti oppone, & fugabis hunc formidabilem crocodillum, aut certe ille te, ni præoccupes. Aude tantum, & socium arque adiutorem Angelum, cogita, vicisti, si unâ cum illo pugnes. Neque enim Tobiam à cetò solùm, sed & diabolo illatum vindicavit: **Tunc Raphaël Angelus apprehendit demonium, & reliquit illud in deserto superioris Ægypti**. Ita & diabolum optimus hic tutor noster compescit, ut jam non magis ab illo lædi possimus, quam à cane catenis adstricto. Latrare hic potest, mordere non potest, ni propius accedentem.

CAPVT

CAPVT VI.

VT fratres nos habet, adeo tenerè amat. *Tobia frater, si placet itaque tibi, precedamus. Sed & alius, probabili conjectura Angelus, gratulatur nobis: Nunc, inquit, facta est salus, projectus est accusator fratrum nostrorum. *Tob. c. 11. v. 2. & 1.* Observa, viator, comitis tui, aut, tui fratris honestissimas blanditias: si placet itaque tibi, precedamus frater. Secum te vult precedere, sed mente ac desiderio, & ad illam celestem patriam. Quis viatorum non præmittit oculos ad viæ suæ terminum, etiam cum eum oculis nondum licet contingere? at ubi vel eminus illum conspexerit, cor salit, & oculi prævolant, jamque ibi sunt, quod pedes contendunt; ita, mi frater, PRÆCEDAMVS, mens nostra iam ibi sit, quò brevi secuturum & corpus speramus. Amemus nostram quietem, sed eam solam, quæ nos, finitis tumultibus, & turbis omnibus exceptura est in cælo.

CAPVT VII.

In periculis omnibus tueretur. Redux Tobias narravit patri ordine, quanta sanctus ille vir (sic eum vocabat) in se beneficia contulisset, quantas à periculis liberasset. *Tob. cap. 12. vers. 3.* *Demonium, inquit, compevit, me ipsum à devoratione piscis eripuit.* Quam certi sint, hi celi principes, amici nostri, quis est, qui non id expertus in rebus sæpe incertissimis? quoties manus, crura, cervicem fregissemus, si horum amicorum nobis auxilia defuissent. Si bene calculum ponamus, ubique naufragium est, & periculum. Quot porci corporis, tot ostiola mortis, per quæ improvisa irrepit, nec sudamus, nec algemus absque periculo; nec mensam, nec lectum à periculis securi adimus. Cibus avidum strangulat; fames jejunium necat. Hunc bellum rapit, illum penatum suorum ruina sepelit. In equis, in navi, in silvis, domi, foris, terrâ & mari undique pericula, & verè sub omni lapide scorpis dormit. At vigilat in rem nostram custodes Angeli: hi Jonam in ventre ceti, Paulum in undis pelagi, Daniele in leonum foveâ, in scirpâ ficeâ Mosén, Juditham in hostium castris, Hebræos tres juvenes in ipsis flammis servare norunt. Absque horum ope fuisset, centies & nos perissemus. Testor ego, qui hæc scribo, volare me nunquam didicisse, sed præcipitem è scalis in saxa; præcipitem è clivo & curru everso in Danubium, penitus incolumem evasisse (ut alia pericula taceam) non sine opitulante Angelorum manu. Testor, præsentissimam Angelorum opem me sexcenties expertum. Idem aliorum quoque confessione constare credo. Verè integerrimos amicos habemus Angelos; tum maxime præsentés, & sollicitos, cum plurimum urgent pericula.

CAPVT VIII.

Aliis docet bene facere. Raphael, exenterato pisce, fel tradidit Tobia, & Lini, ait, super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cali. Præterquam quod à Gabelo pecuniam, à Raguele filiam, & omnem ex assè hæreditatem, suo Tobia impetravit Angelus, etiam artem docuit, quâ parenti oculos restitueret. Verissimè dixit Nazianzenus: Nihil tam divinum homini habet, quam de aliis bene mereri. Et scimus, neminem sibi nasci, neque nos nobis tantum vivere. Sapientissimus hominum venustè submonens: Deriventur, inquit, fontes tui foras, & in plateis divide aquas tuas. Samaritis illa, ceteroqui non optima fama femina, ubi à Christo meliores vitæ leges accepit, mox cives suos ad eandem pertraxit concionem. Maxima laudis est, cum Ecclesiastici gloriarì possit: Respice, quoniam non mihi soli laboravi. Nemo gratis quamvis ingratisimum beneficiis afficit: quò minus mercedis ac laudis habet ab homine, tantò plus remunerationis ac præmii expectat à Deo. Ab Angelis discamus bene facere, ut Angeli fiamus.

CAPVT IX.

Ad omnigenas virtutes inducit. Orandi, jejunandi, ac largiendi studium, non ut mercator merces, quas vult extrudere, commendat Raphael, sed suâ hoc utilitate noscendum proponit, &: Bona, est, inquit, oratio cum jejunio & elemosynâ, magis quàm thesauros auri recondere; quoniam elemosynâ à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit invenire misericordiam, & vitam æternam. Qui autem faciunt iniquitatem & peccatum, hostes sunt anime suæ. Libello brevior, omnes omnino virtutes docere non potuisset. Hæc virtutum trias omnes actiones bonas includit. Oratio nos Deo reddit; nos ipsos nobis jejunium restituit, pauperes Dei amicos, & nostros esse elemosynâ facit. Oratio velut aquila est, quæ mentem ad Deum evehit, sed sine geminis jejunii & stips, seu, ne alis jejunii & stips, decedit, antequam incipiat ascendere. Temperantiæ ac Misericordiæ alis, conatu inani in alium se librat, & decedit, antequam incipiat ascendere. Multum orare, & gulam non frenare, stipem egenis negare, est Æthiopem lavare. Bona est oratio, sed cum jejunio & elemosynâ. Thus sine prunis nec odores spargit, nec sublime petit; oratio friget, quam abstinentia & debita fugalitas, quam misericordia & pia liberalitas non commendat.

CAPVT X.

Omni bonorum genere nos cumulat. Tobias, tot sui comitis beneficia ordine patri enarrans, ut notum ge-plurima compendio diceret: Bonis, inquit, omnibus per nect nos cum repleti sumus. Idem dicere habuit & Cornelius de Angelo, qui ei viam ad fidem & ad cælum patefecit, familiarissimo colloquio: bonis omnibus per eum repletus est. Idem prorsus & nostrum quisque de suo tutore Angelo ingenuè fateri cogitur: Bonis omnibus per eum repleor. Quid enim mali nos doceant hi sanctissimi alites, hi oculi castissimi, hæ purissimæ flammæ, quæ identidem & exemplo suo & hortatu, dies noctesque illud unicuique nobis ingerunt: Deum ama, ama Deum, cetera omnia nisi ob Deum non amanda; mi homo, creatorem tuum ama, à quo tantis impendiis es amatus. Audiamus modò sapientissimos hos doctores nostros, bonis omnibus per eos replemur. Nil boni desiderabimus quod per eos non assequamur. Amicos quærimus? fideliores his non inveniemus. Consiliarios egemus? intelligentissimi sunt, pervident omnia. Patronos desideramus? hi sunt, & disertissimi. Propugnatores ambimus? Angeli sunt, & potentissimi. Benefactores optamus? his liberaliores non habebimus: bonis omnibus per eos replemur.

CAPVT XI.

In mortis luctu defendit. Raphael suo Tobia valedicturus: Tempus est, inquit, ut revertar ad eum, qui misit luctu de me; pax vobis, nolite rimere. Non est quod quis addubitet, mendico Lazaro (cujus chirurgi & medici canes erant) Angelos adfuisse in morte, quicquid post mortem tam honorificis exequiis derulerunt in sinum optimi patris: Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe. Angelorum ope nunquam magis egemus, quàm cum mors instat, & jam tota in oculis est ÆTERNITAS. Hic gelidus sudor, hic trepida conscientia vulnera, hic omnis generis angustia premunt. Hic frendet & furit daemon, omnesque nequitia suæ vires exerit. Non nescit, si hoc horula ultimo vincatur, aliam nullam de homine illo sperabilem esse victoriam. Ideo ne tot annis actum egerit, tunc agit omnia, in omnem terrendi aut fallendi occasionem attentissimus. Sed æquo animo esto, mi moribunde, seu juvenis, seu senex; tuus tibi defensor adstat: non expugnaberis, modò defendi velis. Mille nos lupi cingant, hunc pastorem non mordebunt; multa diabolorum millia nos impugnent, sat defender unus Angelus. Aspice, mi homo, quo tibi tuus hic propugnator digitum intendant? In Christum crucifixum.

crucifixum. Huc oculi tui, huc qui gemitus, huc omne tuum suspitum eat. Hic patientiam discere, huc fiduciam erigere, huc Domino tuo, pro te in crucem acto, teipsum summam submissione offer. Dicentes, repete milles: fiat voluntas tua, Domine, fiat voluntas tua, fiat, fiat. Paratus sum vivere, agrotare, mori, sicut vis. Peccata mea me turbant, sed sanguis tuus instaurat, mea vitata me damnat, tua solatur: sicut vis, bone Iesu, sic fiat. Hæc animo assidueolve, & tuote Angelo ac Angelorum regi committere: perire vix potest, qui hac viatendit ad ÆTERNITATEM.

CAPVT XII.

Post mortem infer-vit.
Evangel. Sicut.
tom. 2.
distrib. 50.
scilicet. 4.

Post mortem etiam infervit. Est credibile Angelos, quos flamma piacularis celo parat, aliquid quandoque solatii affundere. Sed illud plurimum testimonio firmatum est, supremi iudicii die, cineres omnium nostrum ab Angelis legendos, ita quidem ut singuli, eorum hominum ossa sint congesturi, quorum olim gesserunt curam. Sic demum a longo nos somno excitabunt, aut ad æternas in paradiso nuptias, aut ad perpetuas in flammis vigilas & penas. Ipse Dominus in iussu & voce Angelorum descendit de celo. Vox erit tunc una omnium Angelorum ad Iudicis amicos: Benedicite Deum celi, & coram omnibus viventibus (hic presentibus, & iudicandis) confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.

1. Thess. e. 4.
vers. 16.
Tob. cap. 12.
vers. 6.

VIII. H Q R A.

Disce MORI: & cogita.

Quid me fecisse aut pertulisse optarem annis prioribus, si mors iam immineret? Cur ergo iam, & agere & pati fortia recuso?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

MEMORIA MORTIS, seu consideratio finis. Et vos estote parati, quia quæ hora non putatis, filius hominis venit. Potentissimum in omnia vitia pharmacum est, assidua mortis memoria. Quid egeris, tunc apparebit, cum animam ages: Mors de nobis pronuntiatura est.

Luc. cap. 12.
vers. 40.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio V.

Angelorum in Christum obsequia.

CAPVT I.

Deuum hominem futurum nunciant. Gabriel in Galilaam, Nazarethum missus, castissima Virgini, illud de celo Ave tulit, gratia plenam pronuntiavit, Dei in utero concipiendi modum explicavit, filii nascituri nomen & stabile regnum prædixit, Elisabethæ cognatæ fecunditatem exposuit. O beati mundo corde! quoniam ipsi Deum videbunt.

Matth. e. 5.
vers. 8.

CAPVT II.

Christum natum evulgant. Illustrius Angelorum gaudium, in orbe nostro, nunquam nec auditum, nec visum, quam cum rex illorum in eo esset natus. Alias, aut unus solum, aut duo sese videndos exhibuerunt, hic ingens exercitus & visus, & auditus est, illam de pace odam concinere: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bone voluntatis. Sed & opuliones in colloqui societatem addixerunt, nec erubuerunt regis sui tugurium, & viles panniculos. O beati spiritu pauperes! ipsorum est enim regnum calorum.

Luc. cap. 2.
vers. 14.

Matth. e. 5.
vers. 3.

CAPVT III.

Christo fugam adornant. Dixisses Angelos nimium quantum pro divino hoc infante sollicitos. Non tantum tres illos ex Oriente dynastas, Herodis hospi-

Christo
fugam
adornant.

tium in reditu declinare iusserunt, sed & caelestem puerulum jam gladio destinatum ab Herodiana sic defenderunt. Iosephum porro ire, & in Ægyptum secedere, monens Angelus: Accipe, inquit, puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi usque dum dicam tibi. Tandem fuit, ac si apertè diceret: Nos equidem pro rege nostro solliciti sumus. Ne tibi grave sit, mi Ioseph, patriam terram exilio mutare, utriusque orbis thesaurum tecum vehis. Sed ne longiorem in Ægypto moram sentias, opportuè iterum monebimus, inter Ægyptios princeps hic noster non consenesceat. Extincto igitur Herode monitor rediit, & hostes pueri jam funeratos nunciavit, viasque aperuit in terram Israel. O beati, qui persecutionem patiuntur, propter iustitiam! illorum est enim regnum calorum.

Matth. e. 1.
vers. 19.
Matth. e. 1.
vers. 10.

CAPVT IV.

Esurienti Christo ministrant. Post DOMINI tam longum jejuniū, post tot essentialis dies in eremo exhaustos: post triplicem sui ducis cum cacadamone congressum, post obtentam ter victoriam, post hostis caecellum, præsto fuerunt fidere hi ephēbi, & velut dapi-feri, eludenti suo Domino mensam posuerunt. Ah! quam malin ego, ex hac quantulumcunque fragili cenula, vel miculas corradere, quam in laudissimo Herodis vel Tiberie pulo, letus conviva accumbere. O beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam! quoniam saturabuntur.

Esuriendi
Christo
ministrant.
Matth. e. 4.
vers. 11.

CAPVT V.

Mortem, & orantem in horto Christum solantur. Cum DOMINVS ad divum olearem, etiam & orantem ante crucem & flagra, suo jam sanguine maderet, tristis, pavidus, tantum non exanimis, inter preces & mortem luctaretur, velut vivum funus, in terram se abjiceret, angoribusque supremis circumfluere, apparuit illi Angelus de celo, confortans illum (ait Lucas) illum ipsum a quo creatus, a quo in æternum beatus conservatur. Heu, spectaculum! celi Dominum, terræ affusum, viribus delinquentibus labantem, pallidum, suomet sanguine sudantem, tristitia oppressum, jam morti proximum cernere! O beati, qui lugent! quoniam consolabuntur.

Luc. cap. 22.
vers. 43.

CAPVT VI.

Christum redivivum annunciant. Dum in crucem Christum celi animam ageret, Angeli velut mærote abentes, inter impios sicarios, in seclerata terrâ videri recusarunt. Nec mirum: ipsa gemebant laxa, terra trepidabat, omne celum exequias parabat, atrata stella in fumis prodibant & lugebant, sol ipse pudibundum a tanto flagitio vultum avertebat, & velo tegebat, ergo & Angeli, prout dignum erat, mærebant. Sed enim Christo reviviscente, lugubri veste posita, splendorem & candidam sumunt, crucifixum Nazarenum ad vitam rediisse nunciant, sepulchri amictus lineos ostendunt, resurgentis locum monstrant, pavere verant, discipulis lætum nuncium afferri, & ut in Galilaam migrent, dici imperant. Liceat dicere: post grandem luctum, inter varios applausus officiosissimi sunt Angeli. O beati mites! quoniam terram possidebunt.

Matth. e. 28.
vers. 5.

CAPVT VII.

Christum in celum ascendentem comitantur. Admirandum prorsus fuit hoc iter DOMINI ad celum. Hominem per aëra seu volare, seu gradi posse primum viderunt Apostoli. Dumque fixissimis oculis obstupescendam hanc in celum profectiōnem spectarent & submissa nubes, velut sella regia suum Dominum exciperet, spectantiumque oculis subduceret, Ecce duo viri adstiterunt juxta illos, in vestibus albis, qui & dixerunt, Viri Galilai, quid statis aspicientes in celum, hic IESVS, qui assumptus est a vobis, sic veniet, quemadmodum cum vidistis euntem

Matth. e. 28.
vers. 9.

in celum. En iterum duo Angeli (alios omnes in occur-
su sui regis occupatos cogita) in hilari festaque veste,
triumphum sui DOMINI comitaturi adfuerunt, simul etiam
Matth. 2. 2. indicant reditum ad tribunal, & iudicium. O beati paci-
fici! quoniam filii Dei vocabuntur.

CAPVT VIII.

Venerunt Christum iudicem stipabant. Nil cer-
tius hoc iudicis adventu. Iudex ipse pramonuit:
Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli
cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue. Nullus ergo
Angelorum deest, qui Christum non comitentur, & om-
nes Angeli cum eo. Aderunt universi, & velut comita-
tus aulicus, parebunt. Conjectura est verisimilissima,
Angelos in corporibus supra humanam dignitatem &
formam elegantibus, omnium se aspectui exhibitu-
ros. Cum enim iudicium hoc apparatu maximo, summa
gloria sit transigendum, æquum erit, ut assessores & mi-
nistri iudicis, cum habitibus splendorem præ se ferant, qui
augenda iudicii huius maiestati, omnium oculis cerna-
tur. Quod si verè tubis uluri sint Angeli, & Domino suo
crucem prælaturi, credibile est in assumptis corporibus
Matth. 2. 2. hæc facturos. O beati tunc misericordes! quoniam misericor-
diam consequentur.

IX. HORA.

Disce MORI; & cogita:

Et quanti, cum moriendum mihi erit, omnes orbis
delicias ac voluptates aestimabo? Cur ergo illas tanti
munc aestimo?

Disce VIVERE: tua verò sit VITA,

PERPETVA MORS. Mortificate membra vestra, quæ
sunt super terram. Ille demum censendus est optimè vi-
vere, qui quotidie vitiis, sibi quæ ipsi magis magisque
moriuntur.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio VI.

Angelus & Homo inter se collati.

Discrimen I.

ANGELVS, velut filius in arce regiæ natus, & edu-
catus rex est, verus regni hæres: nunquam deli-
quit, parentem sibi nunquam habuit offensum. Homo,
Irae filius, heu quam ignobili & fœdâ prodit originel
non sine ingenti labore, assiduâ luctâ, continuis mileritiis
ac ærumnis, Dei favorem & cæli regnum emeretur. Et
nisi longos ac catenatos labores & dolores finis opti-
mus coronet, frustra tulit fecitque omnia. Ergo Ange-
lis ut filiis, hominibus ut militibus, obtingit regnum.

Discrimen II.

ANGELVS, unico rerum intuitu, penetrat pervi-
detque omnia. Nos unum ex alio colligimus, nec
sine radio & morosè ratiocinamur: & adeo angusti
oris est mens nostra & intelligentia, ut si quid pluseu-
lum sublimius, guttatim ei sit instillandum. Terra cælo
comparata, punctum: homo, Seraphino collatus, for-
mica est. Theologorum eruditissimi ad infimum Ange-
lum pueruli sunt balbutientes & alphabetarii. Quam
verè Ecclesiastes: Cunctæ res, inquit, difficiles non potest eas
homo explicare sermone. Multa scrutamur & indagamus,
& nec ea quidem penetramus cogitando, quæ oculos
ineunt. Miselli, hæc infima non capimus, & qui tan-
dem illa cæli arcana rimando peruestigabimus? blandâ
& suavi cæcitate nosmet fallimus, & crebrò vanissimas
conjecturas, aut ignorantias, pro venerandis scientiis
Tom. I.

A adoramus. Scire nostrum nihil est, nisi pleraque omnia
nescire nos sciamus.

Discrimen III.

Oco, ah, quam dispari Angeli habitant & homines! Tercium.
Celsissimam illi arcem, ab omni hoste undique se-
curam incolunt: Nos paradisi exules, in sordente &
uliginoso viculo, in combusto pago degimus, & tamen
genus atque proavos nostros, nostras terras, & palatia
jactamus. Animam Deus sic affixit corpori, ut suum illa
carcerem perpetuò secum circumferret, miserè com-
pedita. Angelus è cælo in terram, inde in cælum, & qua-
quà vult, liberrimè commeat & celeritè. Angelus à
Deo conditore, primavâ nobilitate donatus, sex mini-
mum diebus prævenit hominem, cuius dimidia pars
(erubescimus) merum lutum est, sed scitè compactum.
Angelus ab omni tæbe immunis, nullum pendit vechi-
gal mortis. Homo ipsa putredo, ad mortem sensim de-
fluit; tandem fit cadaver, & abicitur; nec antehac ul-
lus restitit, quin sese præberet vermibus expectatum
epulum. Spes sola nos alit, tales futuros olim, quales
nunc sunt Angeli: Oportet mortale hoc induere immorta-
litatem. 1. Cor. 15. vers. 5.

Discrimen IV.

Voluntas Angeli efficacissima, memoria tenacissi-
ma, iudicium electioque rerum immobilis. Hæc
nos omni infante prorsus, infantiore sumus, malè judi-
camus, sæpe pejus eligimus: numum aureum piro,
equum fistulâ mutare, lucrum putamus: humana divi-
nis, caduca æternis anteferre, consuetam & facilem ja-
cturam censemus. VELLE nostrum, & pigrum, & in-
stabile est: Vult & non vult piger. Memoria nostra, pænè
dixerim, nulla est, in iis planè labilior, quæ utilissimè
retinerentur. Quoties vix à sacro confessionis tribunali
abimus, & ejurata mox repetimus: peccata sobriè de-
fleta, brevè, velut ebrii, denuò perpetravimus, damnosissi-
mâ oblivione? Ob hoc ipsum Chrysostomus audito-
res suos non semel, verborum mordaci aceto perfudit. Pro. 4. vers. 4.
Erant Antiochiæ frequentes terræ motus: videbantur
iis etiam pectora moveri, & in penitentiam flekti. Sed
quandiu durabat hæc morum emendatio? quandiu
ferè terræ motus? paucis post diebus, omnia in ventum
& vanam oblivionem abibant; iterum ut ante, passim
omnes in vitium ruebant. Sic vivimus; hæc memoriæ
nostræ labe est: jam peccasse dolemus, mox iterum
hilariter peccamus. Sic pigrum VELLE, facillimè sepe-
lit maligna oblivio. Acculare se, nec se tamen emenda-
re, est Deum ad sumendum de se supplicium incitare.

Discrimen V.

Formam nostram quandoque ipsi adeo suspici-
mus, ut veluti cælo delapso homines, aut instar
Deorum vel Dearum nos eos non indignemur. Sed
hem quo purpurisso rubicundulas genas vel levis tin-
git febricula? mors & morbus, omnem oris purpuram
extinguunt, & vultum vel venustissimum lurore cereo
sic fœdant, ut non tantum non alii, sed nec ipsi nos
amplius norimus, & ad speculum quæramus, QVIS ES
TU? Ubi nunc quæso formosissimi Adonides, ubi lau-
datissima Helena? fuerunt. Non tantum fragile, sed
breve quid est, humana forma, & ad formam Angeli
ah neutiquam accedit. Confer in unum humanas ele-
gantias omnes, & una fiat, nondum sat digna erit, vel
infimo Angelo. Nitet quidem etiam aurichalcum, sed
quàm illud exiguae dignitatis est auro collatum? An-
gelorum pulchritudini, cum hominum formâ minis
convenit, quàm auro cum aurichalco. Narrat Guiliel-
mus Baldesanus, à Franciscâ Romanâ miræ sanctitatis
& pudicitie feminâ, tutores ejus Angelos (duos habuit)
vilos sapius. Vestis illorum nivis aut cæli colorem ha-
buit, D d

Disce MORI: & cogita:

Quos maxime hostes, & quos potissimum amicos habeo in morte? Diabolos, & Angelos. Cur ergo nunc amicis istis non assentior? his hostibus non resisto.

Disce VIVERE: tua verò VITA sit,

DESIDERIUM CAELESTIS PATRIÆ. Quam dilecta tabernacula tua, Domine Virtutum, concupiscit, Psal. 73. & deficit anima mea in atriis Domini. Ah, cui non fordeat terra, cum cælum cogitat! Mens, cælum, aut Deum semper cogitans, quidquid affligit, requiem putat.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio VII.

Quæ Angeli in homine oderint, mirentur, ament.

CAPVT I.

AVERSANTVR quidem Angeli, quidquid vi- Angeli
rium redolet, maxime tamen oderunt in vitis in homine
CALOREM, FVMVM, FOETOREM. Calorem in homine
Ira & invidia, fumum Superbia, foetorem Luxuria. Ira
calor quandoque tantus est, ut verè dicat Chrysostomus: Ira
quasi fulmen in animam irruit, servientemque sibi
reddit amentem. Iratus nihil nisi crimina loquitur, & me-
rum vomit venenum. Iratus (ait os illud aureum) demo-
ne plenus, dicenda & non dicenda effundit: quandoque etiam
voces per jugulum reddituras protrudit. Iracundus ferrum
semper in igne habet; ubi vel verbulo læditur, proflit,
& impugnat. De ira affirmat dicit Seneca: Nulla pestis
humano generi plurius fletit. Ejusdem animi Job: Virum Job 3. 20.
stultum, inquit, interficit iracundia, & parvulum occidit in-
vidia. Ira, vehemens & furibunda fera est, feroces ha-
bet ungues, & fauces igneo veneno plenas. Ideo suos
Augustinus enixe rogans: Ne obsecro, inquit, fratres aman-
tissimi, ne tantum malum nobis inducamus, anima morbum,
alienationem à Deo, principium bellorum, plenitudinem cala-
mitatum, demonem pessimum. Paulus, & rogans & impe-
rans: Omnis, inquit, amaritudo, & ira, & indignatio &c. cap. 4. v. 6.
rollatur à vobis: estote autem invicem benigni. Nam sicut car-
bones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus susci-
tat rixas. Malum calorem, pessimum ignis sequitur: il-
lum & hunc oderunt Angeli.

Quæ calorificum & letale toxicum est INVIDIA, oculos & cor invidia consumit. Salomon: vita carnum, Prov. 11. 4.
inquit, sanitas cordis: putredo osium, INVIDIA. Hominum
plerumque pessimi sunt, qui aliorum ærumnis læti, alicuius
jacturis divites, calamitatibus locupletes, funcribus
immortales. Et quid alteri alteros flagellamus? Et cui
tandem invidemus. bono? ergo & bonis dignus est
malus? sua illi malitia laqueus est, & interitus: quid opus
illum sæpius perire? Qui livoris & invidiæ peste carere
vult, illam hereditatem diligit, quam coheredum nu-
merus non minuit, quæ & omnibus una est, & singu-
lis tota: præstans invidiæ antidotum, est amor ÆTER-
NITATIS. Cælum vis ascendere? non his moribus illuc
vivitur: inferiores gaudere superiorum bono. Ideo nec
Angeli hanc à diabolo luem, in nobis tolerant. Sibi quo-
que id dictum putant: Neque cum invidia tabescente inter Sep. 4. 1.
habebo, quoniam talis homo non erit particeps sapientiæ. Aut
ergo invidiam pone, aut Angelos & cælum amittis.

CAPVT II.

NEC SUPERBIE FVMVM ferunt Angeli, ne mire-
mur, nec David rex cum ferre potuit: Non habet superbia
tabit, inquit, in medio domus meæ qui facit superbiam. Et
unde Angelos superbiæ nostræ amicos speramus? in Psal. 101.
regibus hanc oderunt, in æqualibus suis eam non tolle-
runt.

buit, brachia in crucem pectori appressa, oculi cælo A
elati, aurea casaries, vultus decorâ majestate longè
fulgentissimus, & qui verè deceret Angelum. Siulla Dei
Enach. c. 28.
vers. 12.
sit effigies, Angelus erit. De Lucifero Ezechiel: Tu signa-
culum, inquit, similitudinis Dei, plenus sapientiâ & perfectus
decore, in deliciis paradisi Dei fuisti. Sic hominum venu-
stas, cinerea ac lutea deformitas est, Angelorum for-
mæ collata.

Discrimen VI.

Sextum.

Fortitudo & vires Angelorum cæsunt, ut ipsi gigan-
tes sint, nos imbecillissimi pumiliones. Sapiens qui-
dem astris dominari dicitur, sed heu quam debile hoc,
& remotum est dominium: Stellis & orbibus caelesti-
bus jus dicunt Angeli, qui, uti Thomas Aquinas loqui-
tur, admiranda possunt. Facillimum illis, ventos, plu-
vias, tempestates, tenebras, terræ tremores, momento
producere; flumina sistere, fontes durare, montes di-
luere, sidera extinguere, tartarum illuminare, cælum B
deponere, terram suspendere, possunt unico, sic loqui-
mur, digituli motu, elementorum certè partes, si non
tota, de loco in locum transferre possunt. Equè facile
illis est, homines, pecudes, sanare, necare; annonæ cha-
ritatem aut vilitatem inducere, incendia sine aquis præ-
focare, famelicos leones jejunium docere, corpus ex
aëre formosissimum momento efformare, & æquè ce-
leriter in auras dissolvere. Claves habent Angeli ad om-
nes seras & repagula: atque hæc omnia celeritate con-
ficiunt incredibili. Unicus Angelus summum cælum tot
millibus annorum, velut per otium circumducit, rota-
tu tam assiduo ac præcipiti, ut sol horâ unicâ ducenta
sexaginta millia miliarium Germanicorum percurrat,
& hic supremi cæli cursus est, quo & orbis ceteros se-
cum rapit, incredibili proflus velocitate, quam ei con-
fert Angelus. Et quam lacertosum hoc brachium sit,
quod immensam hanc molem sic gret! Et quæ nostræ
sunt vires, quæ illa potentia nostra? Isaias exprobrans: C
Isa. cap. 5.
vers. 22.
Vae, inquit, qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri for-
tes ad miscendam ebrietatem. Hæc fortitudo ac potentia
humana, copiosum vinum dolis egurgitare in ventrem.
Cetera tam debiles sumus, ut Job miratus dixerit: Con-
Job cap. 13.
vers. 25.
tra solum, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, &
stipulam siccam persequeris.

Discrimen VII.

Septimum.

Ergo, quid nos hominuli, viles formiculae poten-
tiam, aut genus, aut scientiam nostram crepamus?
delira vanitas est. & quæso ponamus cristas; Angelos
cognitione proximè sanè non attingimus, neque de no-
bis pronunciavit illud Rex David: Ministi eum pauld
non desunt minus ab Angelis: Parum ad nos laus ista; propria Christi
qui sic inter-
pretatur
Psalmem, nos
tamen com-
munem sen-
tentiam non
rejecimus.
* Ad Hebr.
cap. 2. v. 9.
Iob c. 7. v. 1.
bis pronunciavit illud Rex David: Ministi eum pauld
non desunt minus ab Angelis: Parum ad nos laus ista; propria Christi
qui sic inter-
pretatur
Psalmem, nos
tamen com-
munem sen-
tentiam non
rejecimus.
* Ad Hebr.
cap. 2. v. 9.
Iob c. 7. v. 1.
Nos verò Angelis multo inferiores sumus, nihilominus
tamen Angeli, nobis tanquam dominis suis, intersunt
fidelissimè. Angelis toga candida, pacis ac lætitiæ si-
gnum, nobis gladius, galea, clypeus, lorica convenit.
Militia est vita hominis super terram. Quotidie in acie stan-
dum, quotidie tela tentationum excipienda, nunquam
non pugnandum. Angeli suo ne cedere & ambrosia fruun-
tur, gaudiis æternum non desunt. Ob nostras dapes
ingemiscens David: Cibabis, inquit, nos pane lacryma-
rum, & potum dabis nobis in lacrymis, in mensurâ. Isaias:
Isa. cap. 30.
vers. 20.
Dabit vobis Dominus, ait, panem arctum & aquam brevem.
Certè nunc Angelis quamplurima dissimilissimi sumus,
spesunica solatur, olim in plurimis fore quam simili-
mos. Veritatis oraculum est: In resurrectione neque nubent
neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo.

runt. Turpissimum monstrum est, superbus pauper. Habuit Lucifer unde superbiret, sed habuit etiam unde superbus rueret: nos verò mendiculi, unde turgemus? unde tam alium nobis supercilium? miseris & spurci-
tis scatenus, & fastu extollimur? superbi pauperes, turpissima monstra sumus. Quid lutum se jactat? quid homo superbit? cuius vita naufragium; cuius esse momentum; mors finis & exordium. Sic Angelorum non delicia, sed nausea erimus. Verissimè Augustinus: *Vix toleratur, inquit, superbus dives, pauperem superbum quis ferret? & nemo miretur, adeò inimicos esse Angelos superbis: adhuc trepidant ob veterem suorum ruinam.* Ex Angelo facit diabolus superbia, omnium malorum fecunda mater; hæc tutes evertit, linguas confudit; Goliathum prostravit, Amianum suspendit, Nicanorem discerpit, interfecit Antiochum, Pharaonem submersit, jugulavit Sennacherib, Herodem pediculis confecit: omnes hæcenus filios suos præcipitavit, & male perdidit SUPERBIA.

CAPVT III.

NEC LVXVRIÆ FOETORES tolerare possunt Angeli: indignantur & horrent, quidquid in castitate inveterundè peccamus; oculi toti sunt, imò oculi iugè purissimi, qui sordes nostras celeritè, & cum indignatione notant. Asmodeus & Gabriel non bene conveniunt in uno cubiculo, multò minis in uno pectore. O homines, nolite fieri sicut equus & mulus. Tobias arcanum hoc pandens Raphael: *Andi me, inquit, & ostendam tibi qui sunt, quibus prevalere potest demonum: qui Deum à se & sua mente excludunt, ut sua libidini vacent, sicut equus & mulus, habet potestatem demonum super eos.* Angeli verò homines in amicitiam adfiscunt, non pecudes: divinus è caelo sponsus, nusquam suavius est, quam inter odorifera castitatis lilia; eos solum in amplexu admittit, qui omnem penitus à se Veneris & Cupidinis ignem excusserunt. Castas amat & virgineas mentes Virginis filius: abite impuri; odio estis, & Angelis & Angelorum regi. Narrat Antoninus, Angelum humanà specie rectum iter fecisse cum anachoretà. Transierunt fortè cadaver in viam temerè projectum: anachoreta nares pressit, non ita locius. Paulò post obviam habuerunt hominem supra ornatis imagines cultum, sed qui occultà libidine laborabat. Cetera pollicitissimus, & incessu venusto pedes ad legem & numerum ponebat. Quin & cinnama fragrans, & balsamatorans, odoros post se ventulos trahebat: optasse quis natus fieri cum Catullo. Sed Angelus velut mephitim fedissimam declinaturus, vultum presasque nares avertit. Causam à socio rogatus: Homo libidinosus, inquit, olentissimum cadaver est. Dixit, & evanuit. LVXVRIÆ FOETORES non ferunt Angeli. Procul è procul Cupidinis ignes à castissimis Angelorum sacris. Neminem oderunt magis, quam quem in libidinis ceno volutari cernunt. O mi juvenis, aut libidini amicus non sis, aut hostes habebis omnes Angelos.

CAPVT IV.

EST quod Angeli summè in nobis mirantur. Hoc Esdræ sacerdoti exponens Angelus: *Transierunt, inquit, dolores, & ostensus est in fine thesaurus immortalitatis: Noli ergo adiacere, inquirendo de multitudine eorum, qui perierunt, nam & ipsi accipientes libertatem spreverunt Altristimum, & quidem scientes quam moriuntur.* Hæc Angelorum summa admiratio est, quod sciamus nos non tantum morituros, sed mori, nec tamen animæ interitum sentiamus, aut exitium horreamus, aut mores corrigamus. Nil novi, si fur fuerit, cum solus est, & extra lictoris oculos, & tutam credit occasionem. Sed furem jam dudendum, in ipso carcere caliculum in mantica re-
trudere, hoc novi quid est. Et certè reperti tales, qui

Tom. I.

A cum patibulum jam in oculis esset, imò sub ipsa furcâ & riserint, & impiè joci sint. Nos tales sumus, grandi passu ad mortem imus, imò morimur, atque dum morimur, audacter peccamus, & aut furivas libidines animo agimus, aut in alios linguam stringimus, aut manu nocemus. Eheu, jam in fatalibus scalis stamus, mox deturbandi, & necdum petulantiam nostram definimus! *Scientes, quoniam morimur, adhuc vitia in nobis vivere connivemus: Verè hoc Angelorum admiratione dignissimum est.*

CAPVT V.

SEd est etiam, quod Angeli, saltem in aliquibus nostrum admodum ament, SANOS OCULOS. manus nos Oraculum à Christo est, oculi sanitatem in totum cor. oculos. pus redundare: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus luc. cap. xv. tuum lucidum erit.* Angeli, ubi demum locorum sunt, per-
vigili, & nunquam interrupto obtutu Deum aspiciunt. Sunt inter homines, qui eo quo possunt modo, id emul-
lentur: Deus illis assidue in oculis est. E sanctis quidam monuit, pistori nos similes esse debere, qui dum faci-
nam aquâ subigit, dum brachia jactat, dum totus for-
mandæ massæ incumbit, nihilominus jucundè garrir, & in colloquentem subinde oculos reflectit. Ita nobis, non ideo, ut Deum videamus, labores definendi, sed dum laboramus, oculi in Deum assidue & suaviter emit-
tendi. Et hoc Tobias senex filium docens: *Omnibus, ait, diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum.* Hoc David se fecit. se gratulatur: *Providebam, inquit, Dominum in conspectu meo SEMPER.* Nimirum sanissimos oculos habuit Rex David. Lippientes sunt illi oculi, & multo pulve-
re corrupti, qui in viis, in domibus, in templis, in angulos omnes emissit excurrunt, & interim mentis oculi amissum Deum non quarunt. Tunc bona est actio, cum manus est in opere, oculus in Deo: Multa sæpe agimus, sed ignavè & oscitanter. Oramus: sed ubi at-
tentio? stipem damus: sed ubi affectus? jejunamus, & ubi Deo placendi studium? nimirum uti nos Deum non videmus; ita nec videri nos à Deo censemus. Ita quædam segniter, alia turpiter, & incompolitè facimus, quia Deum spectatorem nostrum, non aspiciamus. At-
tende tibi, ô homo, & fixè semper oculos intende Deo. Non præterit illum omnis cogitatus, & non abscondit se Eccli. c. 42. ab eo ullus sermo. Lasciva cogitas, & non erubescis? Deum vers. 10. vider. Impudica loqueris, nec te pudet? Deum audit. Il-
luc rapacem, huc libidinofam manum extendis, nec cohortes? Deum presens est. Quidquid agas, quidquid co-
gites, quibuscunque te latebris condas, memento te ubique deprehensum. Epictetus: *Tamen etiam custodem, Lib. 1. c. 14. inquit, cuique nostrum addidit, & Genium evratorem.* Cum igitur fores obduxeris, tenebras intus feceris, ne succur-
rat dicere: Solus sum; non enim es, sed Deus intus est, & Genius noster intus est. Quibus quid opus illato lu-
mine, ut videant quid facias? Clemens Alexandrinus: *Lib. 3. pada- Hac solum, inquit, ratione fit, ut quis nunquam labatur, si 208. c. 5. Deum sibi ipsi semper adesse existimet.* Dontheum optimum fecit monachum ex dissolutissimo milite hoc unicum beati Dorothei præceptum: *Cogita semper Deum presen-
tem, & te coram illo stare.* Verè, in omni loco oculi Domini Prov. c. 15. contemplantur bonos & malos. Spirituum ponderator est Do-
minus; omnia nuda & aperta sunt oculis ejus. Supremi judi-
cii die quot abdita peccata, quot arcana scelera, quot monstra noxarum in lucem & publicum protrahentur, quæ nunc aut simulationis mantela, aut arcana parie-
tum fide, aut tenebrarum silentio teguntur? omnia Deus audit, videtque omnia? & quomodo gravius un-
quam delinquit, qui intuentem se Deum non desinit intruere? quidquid agis, ô homo, videri te scias & audi-
ri; memento te in omnibus deprehensum.

Dd 2

XI. HORA.

Julianus tamen ita monitus non respicit; unâ & sanguinem, & blasphemiam, & execrandam animam eiecit. Nos, si quem officii bis tēve moneamus, abunde monitum censuimus, & cessamus: Angelorum ingenium longē à nostro divertit; Angeli & centies & milies monent: quāto te, omittē hoc; oro, fac hoc, & quod praefactē magis omittenda facimus, aut facienda omittimus, eō constantior est eorum patientia, cuius tamen etiam imitatores habent.

Vita Patrum lib. 7. c. 13. Ammoni & seni & aegro, Joannes Thebaeus, totis duodecim annis, mirabili & patientiā & sedulitate servivit. Nunquam eum tetricus senex vel mitior verbulo dignatus est: sed morti jam proximus, coram aliis compluribus, prehensā Joannis manu: Hic juvenis, inquit, non homo, sed Angelus est. Fateor equidem, vix unquam illum humanis sum affatus, tot annis tamen aegrotanti mihi, mirā & industriā & tolerantia inservivit. Moses patientiā, non Angelus tantum, sed & Deus, tam Pharaonis, quam Hebraeorum est factus. Angeli quam exerceant, hanc & amant in nobis tolerantiam.

Idell. 7. mon. 31. Narrat Pelagius Diaconus ē Græco, quod mirificē roboret firmiterque patientiam in rebus omnibus.

In horrenti vastaque solitudine habitabat caelo notissimus senex, & qui Dei causā plurima jam didicisset & FACERE, & PATI. Domus illius magnam partem caelum fuit, cubile terra, somnus vigilia, cibus jejuniū, colloquia silentium, casula palatium. Sustentandæ vitæ deficiebant illi pleraque omnia, maximē tamen aqua, elementum publici quidem usus, sed non ubivis locorum adeundum. Ergo, si quando sibi mederi voluit, extremē prius fatigari debuit, & ad fontem, quasi in mercatum proficisci, ad emendum Falernum; neque ante aquam bibit, quam viam longam devoravit. Hoc illi sitim pretiosam valde, imō & exosam faciebat, maluisseque elurire bis tēve, quam vel semel sitire, nam ita extra omnem aquæ viciniam habitabat, ut, quoties hydriam suam implere voluit, miliare prius integrum pedibus emetiri debuerit: neque tamen recentem & frigidam unquam bibeat, nisi continuō illic bibisset, ubi fontem reperisset. Hæc virum calitibus earum sepius turbant, atque ad indignationem etiam concitantur. Fuit, ut afflueto jam calle ad notum sibi fonticulum, instar sitientis cervi, properaret. Pedibus alas addebat non timor, sed sitis. At via nonnihil ultra dimidium decursa, fauces arere, lingua faucibus hæerere, vox asperari, brachia languere, pedes succumbere, anhelitus deficere, corpus panē totum corrumpere, & solo aterni. Itaque fracto jam planē & fatigato gressu incedebat, meditationi, quam ante, aptior. Multa igitur secum disputare, partes in omnes versare animum, ita demum secum ipse confabulari cœpit: Et quis tandem, inquit, potum tibi feret, cum te non ferent pedes amplius? Et fac immortalē te esse, neque unquam morbo tentandum, quæ tamen hæc penē quotidiana cum tantā lassitudine excursio? ut taceam dispendium temporis, quo interim legere, meditari, precari commodius possem, dum ego toties, tam laboriosè tantum itineris conficio. Cui Creticum suum tanto stat pretio, quanto mea mihi aqua? quā me per æstatem æstus frangit, per hiemem frigus enervat? Et cuius hic daret patientia, in tantis tamque assiduis molestiis? ignosce mihi, Deus, non possum non indignari, & ita sibi habitationi meæ tam incommode.

Sed an nihil consilii est, quo rivulum mihi aut salientem aquulam viciniorem efficiam? Sempërne tot millia passuum decurram, ut bibam? profectō hujus vini cella nimium à me distat. Quid si ego illi fierem vicinior? illa cerē mihi non potest, neque enim novo alveo ad me decivatus fons curret. Ita prorsus, ita agam: sedem ego meam migtabo, & juxta scarutientes latices domicilium mihi figam: ita demum compendium reperero

A immensi laboris. Qui necesse est, ita quotidie fatigari? Et o me infelicem, aut incogitantem, qui non pridem in hoc consilium iverim!

Vix hæc effatus, cum à tergo levissimum insequens strepitum advertit, & respicit in ipso ambulationis motu, videtque juvenem sequi, qui omnes, quotquot ipse passus faceret, accuratē numeraret. Ad quem illico senex: Heus tu, inquit, quod fesso senitacitum conviciū facis, ut omnia vestigia mea passusque in digitos mittas? non fumus incessu pares, ut olim, cum & mihi virent genua, desine hoc ludibrium. Ne savi (ait Angelus, quem ille juvenem credebatur) ne savi, mi optime senex. Cælo missus sum, ut passus omnes & singulos numerarem, quotquot facis ad fonticulum illū; simul & præmia in numerum cogerem, pro his vel singulis passibus, sed olim, sed in cælo rependenda. Dixit & ex oculis se subdixit. Cum eremicola cælesti hoc affatu attonitus, in terram atque in preces funditur: & O mi

Deus, exclamat, quæ tua hæc bonitas in servulum vilissimum: egōne impatiens ille, & iracundus? ego defecisse ille, & cessator famulus, tanto tibi vendam pretio vestigia vel singula? ignosce, o mi conditor, huic & iracundia, & impatiencia meæ; sit venia fatuo protus consilio. Revoco & damno quod cogitavi, quod & dixi, Tuguriolum meum magis à fonte in posterum distabit quam hæcenus, ut cum viā creseat patientia. Atque ut verbis manum adderet, mox ad demolendam sitam casam sese accinxit, illamque dimidio insuper militari à fonte remotam denuo excitavit, ut ita plus passuum numeraret Angelus, plus præmiorum redderet Deus.

Et te, mi homo, quisquis es, tuus semper Angelus insequitur; nunquam à te abit; omnem incessum tuum, passusque singulos ad numerum revocat. Passus tantum? cogitatus etiam vel latetissimos, verba omnia, facta omnia, minima, maxima in numerato habet. En, quā fidum tu habes amanuensem! quidquid agas, actiones ille omnes numerat. Precaris tu? voces ille vel singulas dinumerat: stipem erogas? numerat obolos; flagellis te castigas? numerat verbera: jejuniis te maceras? numerat abstinentias, & omnes bolos quibus genium fraudas: de somno quid subtrahis? numerat vigilias: Cupidinem Veneremque vincis? numerat victorias: carnem cilicio domas? numerat horas: animum meditatione piā instruis? hic vel puncta horæ numerat: mentem confessione purgas? hic ille dies numerat: legis demum, scribis, laboras? nec hic ille suum numerandi munus negligit; modò tu Deo laudando legas, scribas, labores.

At scito habere te latronem etiam alium, imò verum Diabolus ex Orco latronem, qui non pecuniæ tuæ, sed tuæ animæ insidiatur. Hic extorris cælo civis, æquē atque tutelaris Angelus, in suos pugillares refert omnia quæ facis, dicis, cogitas. Si juras aut pejeras, verba: si lasciva loqueris, syllabas; si fœda meditaris, cogitationes; si rem divinam negligis, horæ quadrantes; quando demum peccato letali te maculas, etiam momenta numerat, dum momentum illud veniat, quo te inimicum Dei, ex hæredem cæli, Divorum hostem, in suum regnum casu irrevocabili præcipitet. Ah! mi homo, per salutem tuam te oro, tu quoque (si sapias) numerare incipe annos, quos consumplisti; dies, quos neglexisti; horas, quas perdidisti: sed & futuros dies horæque in numerum digere, si potes, cum nec hanc ipsam, quæ tecum loquor, horulam mortis securam habeas. Demum **ÆTERNITATEM** quam numerare non potes, saltem cogita. Non absurdè dicebat olim vir doctus: Nuptias esse brevem & latam cantuunculam, sed habere longum & triste epiphonema. Sic nos voluptas verissimè dicemus: peccati cuiuscunque voluptas, brevis & hilaris est cantuuncula, sed longissimum habet & tristissimum epiphonema, tormentum **ÆTERNVM**. O aternitas, o aternitas, aternitas! quā saepe turpiter peccamus,

mus, quia te vix unquam scio cogitamus! O *ÆTERNITAS*! aut in deliciis inter Angelos, aut in suppliciis inter diabolos ducenda, & nunquam finienda! Attende, mi homo, horum an illorum amicitiam nunc ambias? Et hoc scito, tum denique te fore Angelis amicum, cum tu fueris *TOLERANTIÆ & CASTITATI*.

XII. HORA.

Disce MORI: & cogita:

An non à mortis mee momento, tota mihi pendet *ÆTERNITAS*? supremum halitum, aut aeterna salus, aut exitum excipiet aeternum. Puncto constar *ÆTERNITAS*. Cur ergo nunc per bonam vitam, ad optimam mortem me non dispono? tutissimum est, ut quicquid in extremo decessu, se quisque veller fecisse, id modo sanus incipiat facere.

Disce VIVERE: tua verò sit VITA.

*Psal. 76.
vers. 6.*

CONSIDERATIO ÆTERNITATIS. Cogitavi dies antiquos & annos æternos in mente habui. Quidquid in mundo est, vanum, breve, merum nihilum est, ÆTERNITATI collatum: Et solus ille omnium sapit, qui caducis his preteritis, unam atque unicam sibi præfigit in terrâ cogitandam, in cælo assequendam ÆTERNITATEM.

Disce ORARE: & considera.

Consideratio IX.

Cultus & veneratio Sanctorum Angelorum.

*Quomodo
debeamus
Angelos
venerari.
Tob. cap. 12.
v. 1. & 2.*

CAPVT I.

Ibid. v. 3.

Ibid. v. 5.

*Ecclesi. 6. 35.
vers. 31.*

*T*OBIAS pater filio & oculis sibi restitutis, Tobiam filium accersens: *Quid possumus, inquit, dare viro isti sancto? Cui filius: Pater, ait, quam mercedem dabimus ei, aut quid dignum poterit esse ejus beneficiis: & cepit ea narrando petere. Deum iterum, quid, inquit, illi ad hæc poterimus dignum dare? quidquid demus, minus quam promeruerit, dabimus. Et vocantes eum rogare coeperunt, ut dignaretur dimidium partem omnium, quæ attulerant, acceptam habere. Et quid nos, nostro tutori Angelo rependamus, pro tantis beneficiis, per tot annos in nos collatis? Ecclesiasticus: Si est, inquit, tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua. Et quo loco nobis erit fidelissimus hic cultos, qui curâ & fide speciore nos tuetur, quam reges & principes possit omne regium satellitium?*

CAPVT II.

Angeli possunt affici eodem honore quo ceteros Divorum deveneramur.

*A*ngeli eo honore cultuque possunt affici, quo ceteri Divorum, quos precibus, stipe, jejuniis, tanquam Dei amicos deveneramur. Angeli Deum assidue frequentant laudibus, hoc crebrior apud nos amuletur oratio: Angeli criminis omnis purissimi castissimam integritatem absque ulla traducunt, huic illorum virtuti æmulandæ, frequentiora nos juvabunt jejunia; Angeli beneficiorum in nos largissimi sunt, id elemosynis nostris pie imitari conemur.

Constantinus Imperator verè pius, apud Constantinopolim in utroque maris Euxini litore, illustrissima duo templa condidit, Michaelis Archangeli honori. Imperator Justinianus, eidem Archangelo Michaeli, aliisque sanctis Angelis, sex magnifica templa à fundamentis erexit, rectè persuasus, si hunc alatarum legionum ducem, qui tot potentissimos perduelles in cælo sub jugum miserat, amicum haberet, bellum facile & felix se cum Wandalis habiturum. Seraphicus ille Franciscus præter quadraginta die jejuniis Ecclesiæ, alios insuper quadraginta dies inediâ maceravit, pro honore & cultu Sancti Michaelis Archangeli. Anno à patiente Virgine millesimo, Otho III. Imperator Romanus,

A teste Petro Damiano, Româ in Apuliâ montem Gar-
gânium, ad ædem Sancti Michaelis, nudis pedibus con-
tendit (sunt 50. miliaria Germanica) idque iussu San-
cti Romualdi, ut cruce paulo ante commissum hac
corporis afflictatione expiaret.

CAPVT III.

*C*um Angeli sint integerrimi spiritus, ab omni for-
de carnis eximii, utique illis summo est gaudium & Angelorum
honor, cum quis eadem se castæ integritatis veste
amicit, seque illis, quantum conando potest, reddit
quàm simillimum, sique castitate Angelus. Quot san-
ctorum hominum castam & castibem vitam quasi casti-
tem agnoverunt? nec in alio etymo Grammaticis ma-
gis credendum. Verè dixit Hieronymus: *Esse angelum,
feliciter est: esse virginem, virtutis.* Narrat Basilus, Dio-
cletiano & Maximiano in Christianos sævientibus, verâ virginem
Theophilam virginem, formâ & prosapia nobilissi-
mam, cum à licitoribus in lupanar vi traheretur, in viâ
sic esse precatam: *Mi Je s v, amor meus: ô sponse mi,
ô fons castitatis, matura opem, & sponsæ tuæ pudici-
tiam serva. Hoc cor, hoc os, & oculi lacrymis pleni lo-
quebantur. Prostibulum ingressa, Evangelium, ut mos
erat Christianis, lectura protulit. Fuerunt quidem qui
irruere auderent, nemo qui tangere. Sedebat Virgo &
legebat, verecundissimo vultu ad omnem modelham
composito; adibat juvenis è cælo, pulchritudine in-
narrabili, amantissimos ignes oculis spirabat, itaque
strictorum oculorum majestate terrebat ingresses, ut
impuram vim omnem à virgine arceret. Et hic adole-
scens, inquit Basilus, Virginis protector fuit, ut virgi-
neus Daniel Susanna. Nemo amar Angelos, qui casti-
tatem oderit: vita casta gratissimus Angelorum cul-
tus est.*

CAPVT IV.

*Q*uo potro cultu affici velint æthereæ mentes, cæ-
lestes hi legati, facile id suo nos exemplo docent.
Beati Pauli sensu, omnes administratores spiritus sunt, pleni
officiis & obsequiis. Tales & eos esse cupiunt, quos in-
struunt.

Joannes Carrera, castissimus juvenis, inflammato
semper studio erga tutelarem Angelum rapiebatur,
cum hoc tanto erat tanque familiari conjunctus usu,
velut intimo cum amico sua consilia sermonesque con-
ferret, sæpe ad eum de rebus suis dubiis arduisque re-
ferret, sæpe interrogaret, exquireretque consilium. De-
nique in eam Sancti Angeli familiaritatem venerat, ut
ab eo quotidie horis antelucanis, ad orationem excita-
retur è somno. Quamquam hanc aliquando consuetu-
dinem Angelus intermisit, quod excitatus à se, languo-
re victus, non è cubili protinus surrexisset. Sed hæc
culpa fuit, certè per dies plurimos occultante se Ange-
lo, pœnas dedit. Cujus præsentie desiderio multis ad
Deum placandam precibus ac jejuniis adhibitis, tan-
dem aliquando quod amiserat, recuperavit. Receptum
in pristinam familiaritatem Angelus monuit, idcirco
suam se occultasse præsentiam, quod ad orationem se
fuscitantem, non protinus audisset: Deumque ab eo
pœnas voluisse repetere, ut documentum ei esset in po-
sterum, ne in surgendo moras neceret.

Non Musis tantum, sed & Angelis amica est aurora:
mane cum Deo, interdum de Deo loqui nos voluit. Nec
tamen officiorum erga alios oblivisci. Sui cultum inter-
pretantur, cum in alios obsequiosos sumus, urgent meri-
to, ut quod operæ aliis impendimus, id & promptè & li-
benter impendamus. Invita & lenta ministeria vix me-
liora sunt turpi otio. Placere non potest obsequium,
quod alacritas & promptitudo non commendet. Dupli-
cem fert opem, qui celerem fert.

CAPVT

Inter firm.
S. Augustini
de Tempore
firm. 7.

Menera à
pauperibus
deprecimen-
da que
Angelis
oblata
sunt gra-
tissima.

Sunt qui templa variis muneribus colant. Hi ceram, illi oleum, isti cereos, alii aras, pretiosam vestem, artificiosas imagines, calices aureos donant. Augustinus: *Equum est, inquit, monitos nos à psalte regio, & Vovere & Reddere*: duplici modo id fiet. Sunt qui ceram, oleum, telam, similam, odores, aurum dent. Sed hæc nisi à ditioribus non expectes. Nobiliora his munera habemus, è pauperum etiam arcubus depromenda, quæ Angelis oblata, non poterunt non esse gratissima. Ea verò sic ordine numerat Augustinus, auro prorsus & cedro scribenda.

1. Quicumque iram in alterum conceptam subtraherit, & Dei amore illatam injuriam obliterat, votum obtulit iste, oleum purissimum.

2. Si quis luxurie ceno volutari consuevit, respiciat tandem, & excutiat sordes suas, & animo ad Deum secretius clamer: Benignissime Domine, misericordissime Deus; sufficit hacenus lussisse tecum: huc usque peccavi, te contempsi, legem tuam abjeci, carnis meæ secretis satisfeci: nunc, o mi Deus, ad te redeo, & voveo nequitiam meam me deliturum. Et hic obtulit candidissimam virginem ceram, utique castissimum munus Angelis.

3. Si quis invidia laboret, ærumnis aliorum exhilaretur, felicitate aliena tabescat, quod est peccatum, inquit Augustinus, usque ad mortem, promittat & ipse animo, actus amoris potius, quam livoris & invidiæ se meditaturum. Et iste votum obtulit, calice aureo donavit Angelos.

4. Si quis injuriam intulerit alteri, aut etiam cædem fecerit, animum veneno plenum abstinentiæ cruciet & luctu, nec panem Angelorum tangat, dum se Deo, laesos sibi reconciliavit integrè. Et hic votum offert: collapsam restaurat aram Angelis.

5. Si quis aliorum actiones carpere, suas non inspicere, omnium honori detrudere, maledicos dentes nemini non infigere sit solitus, Deo & Angelis se vocat: Huc usque de aliis dixi, me non inspexi: ego eram inferior, & alios mihi superiores existimabam. Satis, o mea lingua, satis meque aliis perdidisti; ardentioribus te posthac vinculis constringam; ferio lasciviam tuam emendabo. Et hic obtulit votum: grandem ex optimo are statuum locavit Angelis.

6. Si quis se observet cleemosynæ parcum, in egenos asperum, in domesticos tenacem, in omnes iracundum, voveat hic Deo & Angelis mansuetam liberalitatem. Iste quoque munificum solvit votum, sacrificium ex auro vestem dedit Angelis.

7. Si quis se humanæ laudis percupidum, arrogantem, jactabundum, insolentem advertat: voveat se submisionem & modestiam. Perfronata hic offert & tapetia Angelorum æstimatione pretiosissima.

8. Si quis vino plus æquo indulgeat, & caliculis epotandis studeat, voveat se sobriam & frugalem mensam. Grande votum obtulit & iste; aliquot vini veteris urnas sacravit Angelis.

9. Si quis languidum se fractumque, & ad exercitia pia enervem & lentum sentiat, alacritatem is voveat, & ad divina fervorem. Pretiosum & hic votum obtulit, argenteam, balsamisque ardentem lampadem suspendit Angelis.

Devota hæc Angelis munera ejusdem Augustini verbis configno. Et cum hæc omnia, inquit, feceris charissimi, offeris Deo votum placitum, & quasi remuneraris Christum. Et posthac veniet vobis benedictio, & vota vestra offerentur ante tribunal Christi. Putamus, quam dulcem, quando vota nostra talia, qualia dixi, Angeli ante conspectum divinæ Majestatis obtulerint.

Singularis & Angelis convenientissimus, eorumque Præsentiam salumnis utilissimus cultus est, præsentiam illorum plurimum semper venerari. Rectissime Bernardus: In quovis, inquit, diversorio, in quovis angulo, Angelo tuo reverentiam habere: tunc audas illo præsentem, quod videntem me non auderes. Sanè cultus iste castissimus oculos suos & aures (hominum more loquimur) pervigiles, semperque intentos habet in omnia nostra facta, dicta, cogitata. Seneca nil efficacius visum est extirpandis vitiis, quam viri gravis præsentiam assiduo cogitatu sibi proponere. Iisdem, mi homo, verbis te compello, quibus suum Lucilius Seneca: Accipe, inquit, & quidem utilem, & salutarem clausulam, quam te affigere animo volo. Aliquis vir bonus (& quis melior custode Angelo) nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturus testis assistat. Aliquem habeat animus quem vereatur, cujus auctoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non actus tantum, sed & cogitatus emendat. Sapienter idem in aliâ epistolâ inculcans: Sic certe, ait, vivendum est, tanquam in conspectu vivamus: sic cogitandum, tanquam aliquis peccatus intimum inspicere possit; & potest: quid enim prodest ab homine aliquid esse secretum & nihil Deo clausum est, interest animis nostris, & cogitationibus mediis intervenit. Sic intervenit, dico, non tanquam aliquid discat. Nil verius aut sapientius à calamo hominis non Christiani doceri potuisset. Verè omnium actionum nostrarum Deum, Dei que legatos Angelos & arbitros, & testes habemus: & quid enim nesciant, aut non videant Angeli, qui videntem & scientem omnia sciunt videntque obtutu perspicacissimo, perenni?

Cvpier fortassis bonæ mentis homo, facili compendio nosse, quid operis quotidie fieri posset sanctis Angelis honorandis. Ut huic satisfiat, brevem tabellam exhibemus eorum, quæ singulis diebus, aut eorum, quæ certe crebrius, honori sanctorum Angelorum præstanda.

1. Quotidie Dominicam orationem, & Angeli salutationem novies attentè pronunciare.
2. Litania, Officium, aliæve preces, SS. Angelis inscriptas, quotidie recitare.
3. Quotidie aliquid boni operis, aut aliquam sui victoriam, Angelis offerre.
4. Cum è Scripturis sacris conficit, novem esse Angelorum ordines, novenarium numerum, in piis præsertim exercitiis, studiosius attendere.
5. Caltitati ab Angelis commendatissimæ virtuti singularius studere.
6. Cultum eorum & venerationem apud alios propagare.

7. Templis iis sacra frequentare, dies eisdem festos observare, præsertim octavum Maii, vigesimum novum Septembris, & Dominicum diem Angelo Custodi sacrum.

8. Odium atque invidiam omnem, & quidquid in mente contra alios fells, quidquid invidia, quidquid odii atque alienationis est, in gratiam illorum ponere: pleni namque diaboli sunt invidia, amore Angeli.

9. Præsentiam illorum assidue, sapientissime saltem de die illam cogitare: in omnibus adversis & periculis, Angelos atque Angelorum Regimam, Domini matrem, in subsidium ac patrocinium vocare.

De Angelorum apud nos præsentia opportunè hic addo, quod in ruborem det Christianos, qui præsentem sibi Angelos veneratione vix ullâ prosequuntur. Ille à Madaurâ philosophus Angelorum circa nos præsentiam

ANCT
IN
HOMINIBUS
CA
EXCEL
SIS
I
VII
IO

Philos. M. ad.
ap. de Deo
Socras. post
met.
De cogita-
tionibus
quid sen-
tiendum,
supra mo-
nimus.
* Et assu-
mus.

tiam his omnino verbis describit: Plato autumat singu-
lis hominibus in vitā agenda testes & custodes singulos
additos, qui nemini conspiciui semper adsint (nota vocas)
arbitri omnium, non modo actorum, verum etiam cog-
itatorum. At ubi vitā editā remeandum est, eundem
illum qui nobis * praeclitus fuit, raptare & trahere custo-
diam suam ad iudiciū, arque illic in causā dicendā as-
sistere: si qua commentariatur, redarguere: si qua vera di-
cat, asseverare. Proinde illius testimonio ferri senten-
tiam (hoc nos particulare iudiciū vocamus.) Proinde vos
omnes qui hanc Platonis divinam sententiam me in-
terprete auscultatis, ita animos vestros ad quaecunque
vel agenda vel meditanda formate, ut sciatis nihil in
homine praeter istos custodibus nec intra animum, nec for-
tis esse secreti, quin omnia curiosi ille participet, om-
nia vitat, omnia intellegat, in ipsis penitissimis menti-
bus vice conscientiae diversetur. Hic, quem dico, pro-
fusus cultus, singularis praefectus, domesticus speculator,
proprius curator, intimus cognitor, assiduus observa-
tor, individuus arbiter, inseparabilis testis, malorum
improbat, bonorum probator, si recte animadvertatur,
sedulo cognoscatur, religiose colatur (quid aliud di-
xerint Christiani?) ita ut à Socrate iustitia & innocentia
cuius est. In rebus incertis prospector, dubiis praemo-
nitor, periculosis tutor, egenis opitulator: qui tibi
queat tum in somnis, tum in lignis, tum etiam fortasse
coram, cum usus postulat, mala avertunt, bona pro-
sperare, humilia sublimare, notantia fulcire, obscura
clarare, secunda regere, adversa corrigere: Haec Ma-
darentis.

Bernard. in
Psalm. 90.
scim. 12.

Unde obsecro tam luculenta de custodibus Angelis
cognitio ad eos penetravit, qui nullam Christianae Re-
ligionis disciplinam acceperunt? Quamvis jam firmiore
assensu amplectimur quod patres, auctores locu-
pletissimi, quod paginae Sacrae de Angelis loquuntur?
Quanto jam promiore anima Bernardum audimus ita
differrentem: Angelis suis mandavit de te! Mira dignatio, &
verè magna dilectio charitatis. Quis enim? Quibus? De quo?
Quid mandavit? Studioso consideremus, diligenter commen-
demus memoria hoc tam grande mandatum. Quis enim man-
davit, cuius sunt Angelis? Cuius mandatis obtemperant? Cuius
obediunt voluntati? Nempe Angelis suis mandavit de te,
ut custodiant te in omnibus viis tuis. Nec cunctantur,
quin etiam in manibus tollunt te. Summa ergo maiestas man-
davit Angelis, & Angelis suis mandavit de te. Illis utique subli-
miter adherentibus & verè domesticis Dei mandavit de te. Tu
quis es? Domine quid est homo quod memor es ejus, aut filius
hominis quoniam reputas eum? Quasi verò non sit homo putre-
do, & filius hominis vermis. Sed quid, putas, mandavit de te?
Ut custodiant te in omnibus viis tuis. Quam tibi debet hoc
verbum inferre reverentiam, asserere devotionem, conferre fidu-
ciam? reverentiam praesentia, devotionem pro benevolenti-
a, fiduciam pro custodia. Cautè ambula, ut videlicet cui ad-
sint Angeli, sicut eis mandatum est, in omnibus viis tuis. Addit:
An praesentem esse dubitas, quem non vides? Quid si audires?
Quid si tangeres? Quid si olfaceres? Vide, quia non solo visu re-
rum praesentia comprobetur. Si fidem consulas, ea tibi Angeli-
cam probat praesentiam non deesse. Nec dixisse piget, quoniam
fides probat, quam nimirum Apostolus argumentum non appa-
rentium esse definit. Adsunt igitur, & adsunt tibi, non modo
tecum, sed etiam pro te: Adsunt ut protegant, adsunt ut praesint.
Quis jam dubitandi locus, Angelos nostrum singulis
esse praesentissimos? Nunquam soli sumus, etiam cum
nos maxime solos esse credimus. Quin illos igitur in
actionibus omnibus, omni loco veneramur & observa-
mus? Oraculum divinum sic praecipit: Observa eum &
audi vocem ejus, nec contemnendum putes, quia non dimittet
eum peccaveris, & est nomen meum in illo. Quod si audieris vo-
cem ejus, & feceris omnia, quae loquor, inimicus ero inimicis,
affligamque affligentes te, praecedetque te Angelus meus.

Exod. c. 23.
v. 21. 22.
& 23.

EPILOGVS
TVTELARIS
ANGELI

AD COMMISSVM SIBI HOMINEM.

Docui te, mi homo, quam MORIENDI maxime,
quam VIVENDI, quam etiam ORANDI legem
sequeris. At nosti, scire haec, & non facere, est bis de-
linquere. Nota vox Domini: servus heri voluntatem
intelligens, eam tamen negligens, vapulabit multis.
Christiani hominis non est, de multitudine legum con-
queri: paucas habet, in unum unicam: Deum amet, & om-
nes omnino leges servavit. Quidquid ceterarum legum
est, in unā illā continentur omnes. Genti Hebraeorum
numerofum praceptorum onus fuit impositum. Ajunt
Hebraei Doctores, in illo quintuplici Moysi volumine
sexcenta tredecim praepcepta comprehendunt, sic divisa, ut
illorum, quae imperant faciendum quid, tot sint, quot
humani corporis partes à chirurgis assignantur; ducen-
ta (scilicet quadraginta octo: tot verò eorum, quae fieri
ta (scilicet quadraginta octo: tot verò eorum, quae fieri
quid vetant, quorū annus dies numerat, nempe trecenta
sexaginta quinque. Sic universè sexcenta tredecim leges
Judaeis fuerunt constitutae. Ex his omnibus unam fecit
Christus Dominus: AMA DEVM, & legibus universis
parvult. Qui diligit legem implevit. Quare, mi homo, cum
unam atque unicam habeas legem, eamque naturā sua-
vissimam, cur avertis à Deo in voluntarium tuis pra-
cipitium? Misere anime tuae placens Deo, & contine, & con-
grega cor tuum in sanctitate ejus. Vel tuae, inquam, ipsius
animae misere. Multa queris, multa ambis: unum
queris, unum ambi, DEO PLACERE. Et quæso te, dele-
ctatunculae, quibus crebro æstus, quam viles, quam
turpes, quam & breves sunt? an caelum desperasti? vi-
ta haec momentum est: deliciae sequuntur aeternae; illis
te serva, & contine cor tuum à tot noxiis, tot impuris
ac fœdis, tot acerbis ac lividis cogitationibus. At nun-
quam satis in officio continebis cor tuum, nisi & lin-
guam, nisi & aures ac manus, nisi & oculos tuos conti-
neas. Pudicus animus, & impudicus oculus, mihi crede,
nunquam conveniunt; verecunda mens, & lasciva ma-
nus, amicitiam non contrahunt; petulantem linguam,
& custoditum cor simul non repetes. Ergo, ut cor tuum
continere possis, linguam tuam, tuas tu manus, tuos
contine oculos, vigilantia, quantā potes, maximā. Ut
scias, tibi tecum maxime luctandum est, sed & ita lu-
ctandum, ut victoriam omnem in abstinentendo & fugien-
do, omne robur in patientiā ponas. Fuge, quidquid li-
bidinem, & vel levem libidinis suspitionem olet; fuge,
fuge. Ubique fugere luxuriam, est vincere. Si quid ve-
rò molesti & turbidi te lædat, hic vir esto, hic durama-
la omnia superabis tolerando: adversa nemo vici me-
lius, quam qui patientius tulit. Quamdiu æquor hoc
vitæ navigas tamdiu fluctus & procellas senties; & inter-
dum serenum aliquod si blanditur, decipit, & ferè tem-
pestas major succedit: alia & alta tibi cogitanda. Ut
flores quidam sunt, qui non nisi ad solem se vertunt: sic
tu mentem à nubilis istis averte ad divina, ad aeterna.

Sed unam hinc velim salutis tuae remoram tollas, & si
quidem ferè bonus esse vis, obsecro te, ne tardè velis,
ne differas, ne procrastines. Fatuas virgines quid à celli-
foribus excluderit, non ignoras: distulerunt, dormita-
runt, horam ex hora traxerunt. Non malum erat consi-
lium illarum, sed nimis tardum. Ita plerisque cernes
perire, qui mores emendare cogitant, sed nondum; vi-
tiorum illecebras abdicare, sed nondum; divina & aeter-
na sapere, sed nondum; servire Deo, prius tamen dia-
bolo & Mundo: ita non tantum in antiquam, sed in in-
finitam silvam itur & reditur, & plerisque agitur vita
per lulum, dum Mors occurrat improvisa, & subito pre-

præcindat longissimam procrastinationis telam. Historiam profanam consulis? hoc idem te docet.

O Alexander Macedo ubi es? cuius illud innotuit, victorem fuisse nihil differendo. Tu ergo, *miserere anime tue*, & hoc ipso sanctius te moriturum crede, quo citius ad mortem te composueris. Cum vita tam brevis & contracta, mors tam incerta sit, temerarium prorsus & fatuum est, in negotio salutis tam periculoso differre, cunctari, procrastinare. Ah, miseri homines, de beatâ vitâ in conspectu mortis agitis, & sæpe cum jam jam migrandum est, tunc primum, quò migrandum sit, quaeritis. Aurem tibi jam sapius vellicavi: memento mori, memento ò nimium obliuiose homo. Mille tibi horæ si parcant, una sterneret, & ea quidem, quam tu nunc minime suspectam habes. Ubique mors est, ab homine, ferâ, domo, regulâ, arbore, aquâ, vento, aurâ, herbâ, cibo, potu. Et quid excipiam? non ipsum te, qui cam non cogitas. At nunquid vis, ut ea omnia, quibus te ad MORTEM meliorem, ad VITAM sanctiorem, ad puriores PRECES instruxi, in compendium consecram? Ergo,

Mat. 6. 24. Disce MORTI, & esto paratus, quia nescis diem neque horam. Ihsoseth dum suauiter meridiatur, dormiente ad ostium ancilla, trucidatur à sicariis. Ita mors & peccatum jugulabunt te, si mortis in te dormiat memoria. Audacissima quidem Mors est, raro tamen nisi incautos adoritur, & velut à tergo. Samson, dum Dalila gremio indormit, vires omnes amittit. I nunc, voluprati te crede, & tuam è Samsonis fortunâ metire. Suis olim viribus mors pugnavit in homines, ut senectâ, peste, morbis aliis. Nunc etiam alienis armis utitur, cibo, potu, crapulâ, libidine. Multos in aquis submergit, sed multo plures in vino: omni loco insidiatur. Tu ergo

1. a. cap. 38. Dispone domui tue, quia morieris, & à rebus humanis toto alio orbe disjungeris. Et quam seriò Christus Dominus

Luc. cap. 12. praeconiuit? *Sin. lumbi vestri* praeconiuit, & lucerna ardens in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando revertatur à nuptiis. Morti paratus occurretis, si tria hæc, Domini iussu, tibi maturè compares: Cingulum, Facem, Tintinnabulum. An recordaris, quæ de Castitatis cingulo supra te monuerim horis pluribus? Sed millies inculcandum tibi est beati Hieronymi monitum: *Si cingulo castitatis careas, omnia per terram trahis.* Cinge lumbos: eorum mors turpis est & mala, quos discinxit luxuria. Facem manu præferes, si decalogum non solum scias, sed & serves. At verò Tintinnabulum tua tibi conscientia est; hæc sæpius, imò quotidie velut campanula concutienda est, & quem sonum edat, an legi divinæ consonum, exploranda. Descende in te, & vitam tuam inspicere, & te ipsum quotidie ad tribunal cita, nec tantum quid facturus sis, sed & quid feceris, creberrimè cogita. Ita tuum hoc tintinna-

A bulum pullâ, conscientiam tuam de cogitatis per diem dictis, factisque tecum quotidie rimare & excutere. Sic inducis, quas imminente morte, frustra peteres, nunc concessis utere; disce MORI: aut idem tibi cogar occidere, quod Angelorum unus Carthaginensi Episcopo gravius decumbenti objecit. *Pati timeris, exire non vultis, S. Cyprian. quid faciam vobis? Ergo miserere anime tue, & mortem, quò illa venit insidiosius, hoc tu frequentius cogita.*

Sed & VIVERE disce castè & cautè vivendo. Si cautus non sis, nec castus eris. Jobus tolerantie speculum, non tantum testimoniam coluit: nam & cum oculis sædus pepigit, ut ne cogitarent quidem de virgine, sed & idem cautissimus vixit: magna in illo morum sanctitas elucebat, & tamen timebat, trepidabat, cavebat. Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens quod non parceres *Tob. cap. 9. delinquenti: suspectum illi erat, quidquid faciebat, ne forte faceret, quod Deo minus placeret. Sciebat vir integerrimus, alia longè hominum, alia Dei esse judicia. Hanc ob causam opera sua omnia verebatur, verè & castus, & cautus. Disce, & imitare, ut tantò vivas castior, quantò in omnibus cautior, & circumspiciat: Misere* *Ecclesi. 6. 30. anime tue placens Deo.*

Sed & ORARE disce. Rex noster Christus non crebras tantum, sed & assiduas à te preces exigit: quoniam *Luc. cap. 18. oportet semper orare.* Et quàm fideliter sæpius exhortatur! Videte, vigilate, & orate; nescitis enim quando tempus sit. *Marc. 13. Sine intermissione orate. Ergo, non impediaris orare semper.* Excellentissimam hanc ORANDI artem non discas, nisi & sæpe ores, & fervidè. Hoc ipso multorum languida est oratio, quia rara. Fabri sunt fabricando, veri coram Numine oratores, sæpius orando: factus tamen est, breves esse preces & fervidas, quàm longas & languidas. Vix ullarum est virium oratio, quæ nihil habet ignei. Oratio marcens & torpida, idem est ferè quod ignis frigidus. Paulus oraturus calidos spirabat ignes, quibus suscitandis: *Orabo, inquit, spiritu, orabo & mente.* *1. Cor. 14. Quid prodest labiorum strepitus, ubi cor est mutum? ignita verò censetur precatio, quàm ardentes gemitus, & ad Deum crebra comitantia suspitia: oratio vana & frigida est, ubi hoc tam grave negotium soli committitur linguæ. Ergo, ut rectius discas VIVERE, disce ferventiùs ORARE: neutrum difficile est volenti. Et ut compendiarîa prorsus te viâ ducam ad cælum, hanc verborum meorum summam teneto, & duplex hoc Duplex monitum, nullâ unquam oblivione deleto.*

I. Assidue cogita, te quot die propius atque propius ad bene ad ipsam totam immensam ÆTERNITATEM accedere, quæ tibi vel in flammis inter damnatos, vel in deliciis inter beatos agenda erit. Sic bene MORI condisces.

II. Deum tibi semper præsentem ex oculis nunquam dimitte, ita scies rectè VIVERE.

Ad Majorem Dei, Deiparae Virginis, & omnium SS. Angelorum honorem & gloriam.

FINIS.

NICETAS.